

Nr 110.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag) m. m.; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet öfver försvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till lag om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag), *dels ock* bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen därjämte hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ivar Vennerström.

Förslag

till

Lag

om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag).

Härigenom förordnas som följer:

I. Om lagens räckvidd m. m.

1 §.

1. Denna lag avser dels vidtagande av förberedande åtgärder under fredstid för anskaffning av de hästar och fordon, som utöver dem, vilka förut stå till krigsmaktens förfogande, erfordras för dennas ställande på krigsfot (*krigsmaktens första behov*), dels ock avstående till staten av hästarna och fordonen jämte tillbehör och förnödenheter.

Med fordon avses dels hästfordon, dels ock motorfordon och motorredskap med tillhörande släpvagnar och redskap.

Vad i denna lag stadgas om ägare av motorfordon skall beträffande motorfordon, som av någon innehaves på grund av avbetalningsköp, i stället hava avseende å innehavaren, ändå att äganderätten ännu icke å honom övergått.

2. Genom denna lag sker icke någon inskränkning i skyldigheten att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov.

II. Om åtgärder under fredstid.

2 §.

1. I fredstid skall, i den ordning här nedan stadgas, uttagas det antal krigsdugliga hästar och till krigsbruk tjänliga fordon, som utöver dem, vilka förut stå till krigsmaktens förfogande, erfordras för krigsmaktens första behov.

2. *Uttagningsmyndighet* är beträffande hästar och hästfordon av Konungens befallningshavande förordnad hästuttagningsman; där av hänsyn till anskaffningens särskilda betydelse för krigsmakten så finnes nödigt, må dock militär myndighet av Konungen förordnas såsom uttagningsmyndighet. Beträffande motorfordon och motorredskap är Konungens befallningshavande uttagningsmyndighet.

Om anskaffning av hästar och hästfordon.

3 §.

1. Konungen indelar riket i hästmönstringsområden. Därvid skall hänsyn tagas till de särskilda landsdelarnas tillgång på hästar ävensom, såvitt möjligt, till rikets administrativa indelning.

2. Konungen bestämmer *dels*, med hänsyn till krigsmaktens första behov av hästar och hästfordon, inom vilka hästmönstringsområden uttagning för fyllande av sagda behov skall äga rum under fredstid samt det antal hästar och fordon, som skall uttagas inom respektive områden, *dels ock* för varje sådant område vilka år uttagning skall äga rum.

3. Uttagning skall i regel ske vart fjärde år. Under mellantiderna skola erforderliga kompletteringar av uttagningsmyndigheten verkställas för att hålla det uttagna hästbeståndet fulltaligt.

4 §.

Konungens befallningshavande utser en hästuttagningsman samt en suppleant för denne för varje till länet hörande hästmönstringsområde, där i fredstid skall ske uttagning, som icke uteslutande verkställas av militär uttagningsmyndighet.

Hästuttagningsman skall vara förtrogen med hästuppfödning och lanthushållning samt bör helst vara bosatt inom hästmönstringsområdet. Ej må annan kunna avsäga sig uppdrag, som nu nämnts, än ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget, den som under de fyra sistförflutna åren tjänstgjort såsom hästuttagningsman, den som uppnått sextio års ålder, samt den vilken eljest uppgiver förhinder, som av Konungens befallningshavande godkännes.

Konungens befallningshavande äger, när helst skäl därtill finnes, skilja hästuttagningsman eller suppleant från hans uppdrag.

5 §.

Då Konungen därom förordnar, skall inom varje kommun i enlighet med av Konungen meddelade anvisningar genom vederbörande polismyndighets försorg upprättas förteckning över inom kommunen bosatta hästägare, *hästägareförteckning*, innehållande för envar ägare uppgift å antalet honom tillhöriga hästar.

Utskrift av förteckningen skall — beträffande hästmönstringsområde, där två uttagningsmyndigheter äro förordnade, i två exemplar — insändas till Konungens befallningshavande. Utskrifterna skola av Konungens befallningshavande tillställas uttagningsmyndigheterna.

6 §.

1. Uttagningsmyndighet skall med ledning av hästägareförteckningarna inom sitt hästmönstringsområde uttaga det antal hästar och hästfordon, som av Konungen bestämts skola av myndigheten uttagas för fyllande av krigsmaktens första behov.

Hästar uttagas efter besiktning; dock må Konungen, där så ur krigsberedskapssynpunkt prövas kunna ske utan olägenhet, förordna, att uttagning må äga rum utan besiktning.

2. Uttagningsmyndighet skall i god tid underrätta hästägare om tid för

besiktning samt tillse, att besiktningsförrättning för hästägaren göres så litet betungande som möjligt.

Efter erhållet meddelande om tid för besiktning åligger det hästägare att hålla honom tillhöriga hästar tillgängliga för besiktning i stall eller annan lägenhet, där desamma vanligen äro uppställda. Visar hästägare härutinnan uppenbar tredska, äger uttagningsmyndighet hos vederbörande polismyndighet påkalla erforderlig handräckning.

Kostnad för av polismyndighet meddelad handräckning skall gäldas av den tredska.

3. Uttagningsmyndighet upprättar över verkställd uttagning, i två exemplar, *häst- och hästfordonsrulla* med uppgifter om uttagna hästar och fordon samt deras ägare. Ett exemplar tillställas skyndsamt Konungens befallningshavande; det andra behålles av uttagningsmyndigheten.

Ägare, som i rulla upptages, skall av uttagningsmyndighet snarast möjligt tillställas skriftligt besked därom, *mönstringsbesked*, angivande vad han på grund av uttagningen har att iakttaga.

4. Vid uttagning av hästar och hästfordon bör tillses, att uttagningen bliver, såvitt möjligt, jämnt fördelad med hänsyn till envar ägares såväl tillgång å som behov av hästar och hästfordon.

7 §.

Därest uttagen häst dör, avyttras eller av annan anledning ej längre kan tagas i anspråk för det avsedda ändamålet, skall anmälan därom, med återställande av mönstringsbeskedet, ofördröjligen göras till uttagningsmyndigheten.

8 §.

Häst- och hästfordonsrullor, vilka upprättats av hästuttagningsman, skola av Konungens befallningshavande granskas. Befinnas rullorna bristfälliga, åligger det Konungens befallningshavande att vidtaga de åtgärder, som förhållandena påkalla.

Om anskaffning av motorfordon och motorredskap.

9 §.

Konungen bestämmer, med hänsyn till krigsmaktens första behov av motorfordon och motorredskap, det antal fordon och redskap, som under fredstid för fyllande av sagda behov skall uttagas inom varje län.

10 §.

1. Det åligger Konungens befallningshavande, var för sitt län, att uttaga det antal motorfordon och motorredskap, som av Konungen bestämts skola inom länet uttagas för fyllande av krigsmaktens första behov.

2. Över uttagna fordon och redskap skall Konungens befallningshavande föra *motorfordonsrulla* och *motorredskapsrulla*.

Om verkställd uttagning skall Konungens befallningshavande snarast möjligt tillställa vederbörande ägare skriftligt besked, *mönstringsbesked*, angivande vad han på grund av uttagningen har att iakttaga.

3. Det tillkommer Konungens befallningshavande att i övrigt vidtaga de åtgärder, som erfordras för uttagningens säkerställande.

11 §.

Därest uttaget motorfordon eller motorredskap avyttras eller på grund av skada eller annan anledning ej längre kan tagas i anspråk för det avsedda ändamålet, skall anmälan därom, med återställande av mönstringsbeskedet, ofördröjligen göras till Konungens befallningshavande.

III. Om avstående av hästar och fordon m. m.

12 §.

Då förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats om ställande på krigsfot av krigsmakten eller del därav, äro ägare av krigsdugliga hästar och till krigsbruk tjänliga fordon skyldiga att, i den ordning och mot den ersättning här nedan sägs, till krigsmakten avstå desamma jämte tillbehör och förnödenheter.

13 §.

Beträffande avstående för krigsmaktens behov av *hästar och hästfordon* skall gälla:

1. Så snart förordnande, som i 12 § sägs, meddelats, skall ägare av uttagna hästar och hästfordon inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom mönstringsbeskedet lämnar anvisning, dock icke sto som är dräktigt eller som har föl under fyra månaders ålder.

Häst bör inställas väl skodd samt försedd med grimma, grimskaft, foder för tre dygn, ävensom, där så ske kan, täcke av ylle eller nöthår, täckgjord samt fodertornister.

Med varje hästfordon skola, utom vanliga tillbehör, avlämnas erforderliga selyg för dess anspänning.

2. En särskild *hästmönstringsnämnd* prövar de till mönstring inställda hästarna och hästfordonen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämmer, vilka som skola avstås.

Uppstår i följd av kassation eller uraktlåten inställelse brist i det antal hästar eller hästfordon, som skall inmönstras, åligger det nämnden att, med biträde av vederbörande polismyndighet, omedelbart draga försorg om anskaffning inom hästmönstringsområdet av det felande antalet.

3. Hästmönstringsnämnd skall tillsättas i fredstid för varje hästmönstringsområde, där uttagning av hästar eller hästfordon äger rum under fredstid. Nämnden skall bestå av ordförande och två andra ledamöter. Såsom ordförande inträder hästuttagningssman. Där sådan icke finnes förordnad för hästmönstringsområdet, skall lämplig person av Konungens befallningshavande utses till ordförande. Av övriga ledamöter utses en av den militära myndighet, Konungen bestämmer, och en, representerande hästägarna, av Konungens befallningshavande.

Nämnden biträdes av en veterinär och en protokollsförare, vilka förordnas av Konungens befallningshavande.

14 §.

Beträffande avstående för krigsmaktens behov av *motorfordon och motorredskap* skall gälla:

1. Så snart förordnande, som i 12 § sägs, meddelats, skall ägare av uttagna motorfordon eller motorredskap inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom mönstringsbeskedet lämnar anvisning.

Med varje motorfordon eller motorredskap, som inställes, skola följa dess vanliga tillbehör ävensom reservdelar i mån av tillgång.

2. En särskild *motormönstringsnämnd* prövar de till mönstring inställda motorfordonen och motorredskapen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämmer, vilka som skola avstås.

Uppstår i följd av kassation eller uraktlåten inställelse brist i det antal motorfordon eller motorredskap, som skall inmönstras, åligger det nämnden att, med biträde av vederbörande polismyndighet, omedelbart draga försorg om anskaffning inom länet av det felande antalet.

3. Motormönstringsnämnd skall tillsättas i fredstid. Antalet nämnder inom varje län bestämmas av Konungen. Dylik nämnd skall bestå av ordförande och två andra ledamöter. Ordföranden, vilken skall äga kännedom om motorfordons och motorredskaps konstruktion och skötsel, utses av Konungens befallningshavande. Av övriga ledamöter utses en av den militära myndighet, Konungen bestämmer, och en, representerande motorfordonsägarna, av Konungens befallningshavande.

Nämnden biträdes av en protokollsförare samt, därest så anses erforderligt, av en besiktningsman för motorfordon eller annan lämplig sakkunnig. Biträden, som nu nämnts, förordnas av Konungens befallningshavande.

15 §.

1. Hästar och fordon, som varda inmönstrade och förty skola avstås för krigsmaktens behov, ävensom vid mönstringsförrättning avlämnade tillbehör och förnödenheter inlösas av staten mot ett pris, vilket av vederbörande mönstringsnämnd fastställles till belopp, svarande mot fulla värdet.

Kunna hästar och fordon icke å mönstringsplatsen omhändertagas av militär personal, skola de avlämnande vara skyldiga biträda vid hästarnas och fordonens överförande till vederbörlig avdelning av krigsmakten.

För inställande av hästar och fordon å mönstringsplats, så ock för biträde med inmönstrade hästars och fordons förande från mönstringsplats till vederbörlig avdelning av krigsmakten utgår ersättning enligt av Konungen fastställda grunder.

2. De fastställda inlösningsprisen å inmönstrade hästar och fordon jämte tillbehör och förnödenheter betalas kontant eller medelst check å mönstringsplatserna. Ersättning för i 1 mom. sista stycket omförmälda tjänstbarheter erlægges i den ordning Konungen bestämmer.

16 §.

Från den dag förordnande meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot och intill dess mönstring enligt denna lag ägt rum, må ägare av uttagna hästar eller fordon icke avhända sig dessa utan att vederbörande mönstringsnämnd lämnat medgivande därtill. Avser sagda förordnande, att allenast en del av rikets krigsmakt skall ställas på krigsfot, skall vad sålunda stadgats äga motsvarande tillämpning inom de delar av riket, Konungen i sådant fall bestämmer. I övrigt sker genom denna lag icke någon inskränkning i ägares rätt att fritt förfoga över uttagna hästar eller fordon.

IV. Om beivran av förseelser mot denna lag.

17 §.

1. Uraktlåter ägare av uttagna hästar eller fordon att fullgöra i 7 eller 11 §§ stadgad anmälningsskyldighet, straffes med böter från och med tio till och med trehundra kronor. Förseelse, som här avses, åtalas av allmän åklagare. Åtal anhängiggöres vid domstol i den ort, där ägaren har sitt hemvist.

2. Uraktlåter ägare, som i 1 mom. sägs, att fullgöra i 13 eller 14 §§ stadgad skyldighet att inställa häst eller fordon till mönstring, böte etthundra kronor för varje häst, tjugufem kronor för varje hästfordon samt trehundra kronor för varje motorfordon eller motorredskap, som uraktlåtenheten avser.

Hästmönstrings- och motormönstringsnämnd åligger att, innan nämnden lämnar mönstringsstället, låta uppgöra förteckning över de böter, som anses böra enligt detta moment påföras ägare av hästar eller fordon. Förteckningen, som skall av nämnden underskrivas, skall ofördröjligen insändas till Konungens befallningshavande.

I fråga om böternas påförande och uttagande ävensom besvärns anförande skall lända till efterrättelse vad i gällande värnpliktslag finnes i motsvarande avseenden stadgat beträffande böter enligt nämnda lag.

3. Böter, som ådömas eller påföras enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

V. Särskilda bestämmelser.

18 §.

1. För bestyret med uttagning av hästar och hästfordon äger hästuttagningsman åtnjuta gottgörelse enligt av Konungen fastställda grunder.

Under resor, som av uttagningsmyndighet företagas för verkställande av besiktning, varom i 6 § stadgas, utgår resekostnads- och traktamentsersättning enligt av Konungen meddelade föreskrifter.

2. De resor, som erfordras för besiktning av hästar, skola av uttagningsmyndighet så planläggas, att statsverket därigenom ej åsamkas större kostnader än som må vara oundgängliga för ändamålet.

19 §.

Angående ersättning till ledamot i hästmönstringsnämnd samt till nämndens biträde förordnad veterinär och protokollsförare ävensom till ledamot i motormönstringsnämnd och till nämndens biträde förordnad besiktningssman eller annan sakkunnig samt protokollsförare under resor och sammanträden för inmönstring av hästar eller fordon äger Konungen meddela föreskrift.

20 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för verkställigheten av denna lag, så ock de bestämmelser om undantag från tillämpningen därav, som för rikets tjänst eller eljest av hänsyn till det allmänna finnas vara påkallade, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1934, då lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslag) skall upphöra att gälla; dock att under år 1933 jämlikt sistnämnda lag verkställda uttagningar av hästar, fordon och redskap skola äga giltighet intill utgången av år 1934.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler
chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström, frågan om revi-
sion av bestämmelserna i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaf-
fande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (häst-
utskrivningslag). Härvid anför föredraganden:

Den Konungen jämlikt § 74 regeringsformen tillkommande befogenheten
att, då förordnande som i nämnda grundlagsparagraf sägs blivit meddelat
om ställande på krigsfot av rikets krigsmakt eller någon del därav, låta av
kommuner eller enskilda utfordra förnödenheter och tjänstbarheter för krigs-
maktens behov har närmare reglerats genom speciallagar, bland andra, häst-
utskrivningslagen den 2 juli 1915 samt lagen den 24 maj 1895 angående
skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigs-
maktens behov.

Angelägenheten ur försvarsberedskapssynpunkt att på förhand ordna de
former, under vilka enskilda tillhöriga hästar och fordon må vid krigsutbrott
för armén tagas i anspråk, beaktades av statsmakterna i och med utfärdan-
det den 24 maj 1895 av den första lagen till reglerande av häst- och fordons-
anskaffningen för krigsmaktens ställande på krigsfot. I nämnda lag vid-
toges genom lagar den 21 maj 1897 och den 13 juni 1902 vissa ändringar, i
syfte att ändamålsenligare ordna anskaffningen. Genom tillkomsten den 2
juli 1915 av den nu gällande lagen i ämnet skedde en betydande utvidgning
och en detaljerad reglering av hästanskaffningsförfarandet. Genom 1915
års lag blev därjämte anskaffningen av motorfordon lagligen reglerad.

I skrivelse till chefen för försvarsdepartementet den 23 april 1931 hem-
ställde 1930 års försvarskommission — med hänvisning till att kommissio-
nen enligt sitt uppdrag jämväl hade att ägna sin uppmärksamhet åt möj-
ligheterna att åstadkomma besparingar på försvarsväsendets olika områden
— att åtgärder måtte vidtagas för ett nedbringande av kostnaderna för ut-
tagning i fredstid av hästar och anspanssfordon för krigsmaktens behov vid
dess ställande på krigsfot. Sedan arméförvaltningens intendents- och civila
departement, efter samråd med chefen för generalstaben, den 8 april 1932

avgivit infordrat utlåtande över denna framställning, uppdrog Kungl. Maj:t den 6 maj samma år åt chefen för generalstaben att inkomma med förslag till åtgärder i syfte att nedbringa kostnaderna för ifrågavarande uttagning.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 december 1932 framlade härefter chefen för generalstaben förslag till vissa ändringar i nyss omförmälda lag den 2 juli 1915. Över förslaget avgåvos yttranden av vederbörande myndigheter.

Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t den 10 februari 1933 (se prop. nr 103) förklarade jag mig vid övervägande därav hava kommit till den uppfattningen, att det borde undersökas, huruvida ej möjlighet föreläge att vidtaga en mera genomgripande revision av de i 1915 års hästutskrivningslag meddelade bestämmelserna för anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot än som skett i det framlagda förslaget; och borde för detta ändamål ytterligare utredning verkställas.

Sedan Kungl. Maj:t därefter genom beslut den 7 april 1933 bemyndigat mig att tillkalla högst tre personer för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning i fråga om en revision av bestämmelserna i omförmälda lag, anmodades samma dag t. f. förste kanslisekreteraren P. T. F. Adlercreutz, ordförande, e. länsnotarien F. R. G. Arfwedson och kaptenen N. E. H. Grahl att utföra ifrågavarande uppdrag.

Med skrivelse den 31 oktober 1933 hava dessa utredningsmän avlämnat betänkande med förslag till »Lag om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens första behov vid dess ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag)». Det sålunda utarbetade lagförslaget torde få fogas vid statsrådsprotokollet såsom *Bil. A.*

Över utredningsmännens förslag hava yttranden avgivits av överståthållarämbetet och länsstyrelserna, arméförvaltningen, chefen för generalstaben, samtliga arméfördelningschefer, militärbefälhavaren för övre Norrland, chefen för östra brigaden, militärbefälhavaren på Gotland, samtliga truppslagsinspektörer och truppslagschefer ävensom av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap (i det följande benämnd rikskommissionen).

Till en början torde jag få lämna en kortfattad redogörelse rörande den hittillsvarande lagstiftningen på förevarande område jämte vissa framställda förslag om ändringar beträffande den gällande lagstiftningen i ämnet.

Lagen den 24 maj 1895 stadgade, att, sedan förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot, skulle det åligga varje kommun inom riket att å mönstringsställen och tider, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande, på förslag av vederbörande militärmyndighet, utsattes, hålla tillhanda det antal hästar (och fordon), som belöpte på kommunen enligt av Kungl. Maj:t fastställd fördelning på rikets kommuner av det för krigsmaktens ställande på krigsfot erforderliga antalet hästar. Inom varje kommun skulle av dess beslutande myndighet utses en särskild nämnd av fem personer med åliggande att inom kommunen uttaga de hästar, vilka skulle å mönstringsställena tillhandahållas. Denna nämnd skulle dock utses först efter det förordnande meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot. Hästarnas duglighet prövades av en mönstringskommission, bestående av tre medlemmar, utsedda en av militär myndighet, en av Kungl.

1895 års
hästutskrivningslag jämte
däri vidtagna
ändringar.

Maj:ts befallningshavande och en av vederbörande kommun. Kasserades hästar eller inställdes ej uttagna hästar vid mönstringstillfället och avlämnades ej genast i deras ställe av kommunen andra hästar, som kunde godkännas, ägde mönstringskommissionen låta, med biträde av kronobetjäningen, inom kommunen uttaga eller, där uttagna hästar icke blivit inställda, i stället inköpa det bristande antalet hästar. I sistnämnda fall skulle det belopp, varmed de sålunda anskaffade hästarnas inköpspris kunde komma att överstiga det pris, som i medeltal blivit åsatt de från kommunen uttagna hästarna, ersättas staten av kommunen mot gottgörelse av hästägare, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunens utgift. — Genom lag den 21 maj 1897 ändrades 1895 års lag därhän, att ledamöterna i förberörda särskilda nämnd — i stället för att utses först efter det förordnande meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot, d. v. s. mobiliseringsorder utgått — skulle utses *redan under fredstid*. Syftet härmed var, att nämnden skulle kunna träda i verksamhet omedelbart efter det kungörelse om mobilisering kommit vederbörande kommunala myndighet tillhanda. Genom lag den 13 juni 1902 föreskrevs, att uttagningsnämnden årligen i december månad skulle upprätta förteckning såväl å de hästägare, vilka det under nästföljande år ålåge att avlämna de hästar, kommunen skulle vid krigsmaktens ställande på krigsfot tillhandahålla, som ock å antalet av de hästar, varje hästägare härvid skulle inställa.

Nu gällande lag angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot av den 2 juli 1915 innehåller i avseende å anskaffningen av hästar och anspanssfordon följande grundläggande bestämmelser.

Varje kommun skall vara ansvarig för, att det för krigsmaktens ställande på krigsfot erforderliga, enligt Kungl. Maj:ts fördelning på kommunen belöpande antalet hästar av vederbörande ägare inställas till mönstring vid mobilisering. Vilka hästar, som skola inställas, avgöres redan under fredstid av en särskild nämnd, *hästuttagningsnämnden*. Inom varje kommun skall en dylik nämnd finnas, som har att årligen uttaga de hästar, som skola inställas till mönstring, för den händelse krigsmakten under det följande året skulle ställas på krigsfot. Nämnden skall tillsättas för fyra kalenderår i sänder samt bestå av minst tre högst fem ledamöter. Av ledamöterna utses en, som skall vara ordförande, av Konungens befallningshavande samt de övriga jämte två suppleanter för dem av kommunens beslutande myndighet. Nämnden skall sammanträda så ofta göromålen det påkalla och i varje fall minst en gång årligen. Sedan uttagning av hästar för året ägt rum, skall upprättas en hästrulla. Under det att den förteckning, som enligt vad dessförinnan gällde skulle upprättas till ledning för uttagningen, endast upptog antalet av de hästar, varje hästägare skulle till mönstring inställa, skall i den förteckningen motsvarande hästrullan bestämt angivas, vilka hästar vederbörande hästägare skall inställa. De av nämnden uttagna hästarna skola av nämnden eller dess ordförande jämte en annan ledamot besiktigas. Dylik besiktning skall så ordnas, att samtliga i den senast upprättade rullan upptagna hästar bliva besiktigade före utgången av nämndens tjänstgöringsperiod. — Hästuttagningsnämndens ordförande åtnjuter av statsmedel dels gottgörelse för de av honom genom uppdraget åsamkade kostnader för skrivmaterialier och skrivhjälp, dels trakamentsersättning under sammanträdes- och resdagar med nio kronor om dagen, dels ock resekostnadsersättning. De valda ledamöterna åtnjuta däremot ej ersättning av statsmedel men kunna tilldelas ersättning av kommunens medel, därest dess beslutande myndighet så bestämmer. — Riket indelas genom beslut, som av Kungl. Maj:t meddelas, i hästutskrivningsområden, vart och ett omfattande

1915 års
hästutskrivningslag.

Hästar och
anspanssfordon.

ett större eller mindre antal kommuner. För varje sådant område skall, redan i fredstid, finnas en *hästmönstringskommission* bestående av tre ledamöter, av vilka en, tillika ordförande, utses av militär myndighet, en av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltagit; såsom tredje ledamot inträder för varje kommun den av hästuttagsnämndens ledamöter, som nämnden därtill utser. Mönstringskommissionens uppgift är att vid mobilisering pröva uttagna hästar med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämma, vilka av dem som, till i fastställd mobiliseringsplan angivet antal, skola mot ersättning avstås för krigsmaktens behov. Kommissionen har att bestämma lösesumman, som fastställas till belopp, svarande mot fulla värdet av den avlämnade egendomen ävensom kostnaden för inställandet å mönstringsstället. — Bestämmelserna till reglerandet av kommunens skyldighet att ansvara för brist, som må vid mönstring uppkomma i det å kommunen belöpande antalet hästar, äro i sak av enahanda innebörd som de uti 1895 års lag upptagna bestämmelserna härutinnan. Kommunen äger, där den på grund av sin berörda ansvarsplikt fått vidkännas utgift, att söka sitt åter av den, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat nämnda utgift. — De i fråga om anskaffande av anspanssfordon i 1915 års lag meddelade bestämmelserna äro, bortsett från att något besiktningsförfarande beträffande dessa fordon ej ifrågakommer, av motsvarande innebörd som dem, vilka gälla angående anskaffandet av hästar. — De närmare föreskrifterna för verkställigheten av hästutskrivningslagen, i vad avser anskaffande av hästar och anspanssfordon, återfinnas i hästutskrivningsförordningen den 21 november 1930 (nr 415).

*Motorfordon
och motor-
redskap.*

Genom 1915 års lag blev, såsom förut nämnts, ordningen för anskaffande av motorfordon för krigsmaktens ställande på krigsfot föremål för särskilda bestämmelser. Ifrågavarande bestämmelser hava genom lag 13 juni 1930 (nr 209) i vissa avseenden undergått väsentliga ändringar. Med avseende å anskaffningen av motorfordon och motorredskap gäller i huvudsak följande.

Det åligger Konungens befallningshavande, var för sitt län, att, redan under fredstid, varje år uttaga det enligt av Kungl. Maj:t fastställd fördelning på respektive län belöpande antalet motorfordon och motorredskap, som, för den händelse förordnande kommer att meddelas om krigsmaktens ställande på krigsfot, skola inom länet inställas till mönstring. För uttagningen skall Konungens befallningshavande varje år upprätta en motorfordonsrulla och en motorredskapsrulla, innehållande uppgift å de motorfordon och motorredskap, som uttagits, samt å deras ägare. Om motorfordons och motorredskaps införande i rulla skall vederbörande ägare skriftligen underrättas. Sedan förordnande meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot, åligger det vederbörande ägare att å mönstringsställe och tid, som av Kungl. Maj:t bestämmas, inställa motorfordon eller motorredskap, som är upptaget i senast upprättade rulla och som fortfarande av honom innehaves. För varje län skall, efter ty Kungl. Maj:t närmare bestämmer, finnas en eller flera *motormönstringskommissioner* med åliggande att vid mobilisering pröva de uttagna motorfordonens och motorredskapens lämplighet för krigsbruk. Motormönstringskommission är tillsatt redan i fredstid och består av tre ledamöter, av vilka en utses av militär myndighet och en av Konungens befallningshavande samt den tredje, jämte en suppleant för denne, väljes av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltagit. Den av militär myndighet utsedde ledamoten tjänstgör såsom ordförande. Motormönstringskommissionen har att bestämma lösesumman, som skall fastställas till belopp, svarande mot fulla värdet av den avlämnade egendomen ävensom kostnaden för inställandet å mönstringsstället. För det fall att vid mönstring brist befinnes föreliggande beträffande

antalet motorfordon och motorredskap, äro regler meddelade, i huvudsak överensstämmande med dem, som gälla ifråga om hästar och anspanssfordon, dock att någon motsvarighet till den för kommunen stadgade ansvarsskyldighet icke förekommer. — De närmare föreskrifterna för verkställigheten av hästutskrivningslagen, i vad angår anskaffande av motorfordon och motorredskap, äro meddelade i motorutskrivningsförordningen den 21 november 1930 (nr 416).

Vid 1919 års riksdag förekom, på grund av två i ämnet väckta likalydande motioner, till behandling ett framställt yrkande om utredning, i vad mån och på vad sätt lindring och förenkling av bestämmelserna i 1915 års hästutskrivningslag kunde åvägbringas. Efter erinran att enligt såväl 1895 års som 1915 års hästutskrivningslagar inom varje kommun skulle finnas en nämnd med uppgift att uttaga hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot samt upprätta förteckning (rulla) däröver, framhölls, att enligt 1895 års lag skulle nämnden uppgöra denna förteckning med ledning av den allmänna kännedom nämnden ägde om förhållandena inom kommunen, men att det enligt 1915 års lag ålåg nämnden att besiktiga samtliga hästar, som vore avsedda att uttagas; då dessa besiktningar skulle företagas årligen, hade nämndens arbete blivit ganska betungande och medförde, förutom personlig uppoffring av dem, som erhållit dessa uppdrag, jämväl nog så betydande kostnader för såväl staten som kommunerna. Första lagutskottet yttrade i anledning av motionerna (utlåtande nr 9) följande: »Den omläggning av hästutskrivningsförfarandet, som genom införandet av regelbundet återkommande hästbesiktningar skedde år 1915, avsåg att bättre än det dittills tillämpade systemet bereda vederbörande en noggrann kännedom om tillgången inom riket på hästar, lämpliga till krigsbruk, och om deras beskaffenhet. Givetvis har nämnda förfarande medfört ökade kostnader för staten samt nya utgifter för kommunerna, och, på sätt motionärerna påpekat, torde kostnaderna särskilt för de mindre kommunerna kunna bli ganska kännbara. Möjligen torde det med nämnda besiktningar avsedda syftet kunna vinnas på ett enklare och för det allmänna mindre betungande sätt. Utskottet antager emellertid, att frågan om behövligheten av att allt fortfarande bibehålla ifrågavarande föreskrifter kommer att bli prövad i sammanhang med den allmänna granskning av vårt försvarsväsende, som torde komma att företagas, och får därför hemställa, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.» Riksdagen beslöt i enlighet med vad första lagutskottet hemställt.

I den inledningsvis omfördä skrivelsen till chefen för försvarsdepartementet den 23 april 1931 hemställde 1930 års försvarskommission, att åtgärder måtte vidtagas för ett nedbringande av kostnaderna för uttagning i fredstid av hästar och anspanssfordon för krigsmaktens behov. I denna skrivelse anfördes, att vid ärendets behandling inom kommissionen den åsikten framförts, att, med upphävande av besiktningsskyldigheten, bestyret med häst- och fordonsuttagningen för landskommunernas del borde kunna överlätas på kommunalnämnderna. I vissa större städer syntes det måhända bli erforderligt att bibehålla något särskilt uttagningsorgan, men, där en sådan åtgärd icke vore av behovet påkallad, kunde det tänkas, att uttagningen kunde ske genom drätselkammarens försorg. Det ökade arbete, som vid en omläggning av uttagningen i antydd riktning kunde komma att åläggas viss av kommunalnämnden (drätselkammaren) utsedd person, syntes böra ersättas av statsmedel, och ersättningen syntes lämpligen kunna fastställas till visst belopp för varje rullförd häst (rullfört fordon). Genom en sådan anordning syntes en avsevärd minskning i statsverkets utgifter för ändamålet kunna vinnas, och kommissionen hade ansett sig kunna antaga, att det skulle visa sig möjligt att nedbringa desamma till omkring 25,000 kronor för år.

Vissa förslag
åsyftande
omläggning av
häst- och
fordons-
anskaffningen
enligt 1915
års lag.

Jag övergår härefter till utredningsmännens förslag.

Om lagstiftningens räckvidd.
Utredningsmännen.

Utredningsmännen hava till en början upptagit till behandling frågan om räckvidden av ifrågavarande lagstiftning. Utredningsmännen hava härutinnan framhållit, att det ändamål, som med lagstiftningen åsyftas, är, att krigsmakten må tillförsäkras det vid dess ställande på krigsfot erforderliga antalet hästar och fordon med den skyndsamhet, som det då förhandenvarande läget kräver. I enlighet härmed bör, yttra utredningsmännen, lagstiftningen begränsas till att avse ett reglerande av åtgärderna i fredstid för den anskaffning av hästar och fordon, som vid krigsmaktens ställande på krigsfot erfordras för fälthärens linjeformationer, landstormen, krigsbesättningar och vissa depåformationer. Därjämte böra i lagen fastställas de former, under vilka hästarna och fordonen må vid krigsutbrottet tagas i anspråk för armén. Lagstiftningen bör sålunda icke omedelbart hava avseende å behovet av hästar och fordon för komplettering av den avgång i häst- och fordonsbeståndet, som äger rum under pågående krig, ej heller å det då uppkommande behovet av hästar och fordon för nyformationer. Formerna för krigsmaktens förseende med hästar och fordon för fyllande av sagda *efter* krigsutbrottet uppkommande ersättningsbehov böra dock även vara fastställda under fredstid. Enligt utredningsmännens uppfattning bör så ske i nära anslutning till den rekvisitionslagstiftning, som träder i tillämpning i krigstid.

Med erinran härefter hurusom fredsuttagningen av hästar och fordon för närvarande omfattar ej blott det för fälthärens linjeformationer, landstormen, krigsbesättningar och vissa depåformationer erforderliga behovet — av utredningsmännen benämnt *krigsmaktens första behov* — utan även det beräknade ersättningsbehovet under pågående krig samt behovet för nyformationer, hava utredningsmännen i enlighet med sin nyss återgivna uppfattning föreslagit, att uttagningen i fredstid skall begränsas till vad som erfordras för tillgodo-seende av krigsmaktens första behov av hästar och fordon. Härigenom beräknas omfattningen av fredsuttagningen — på grundval av nu gällande mobiliseringsplaner — komma att bliva, i fråga om hästar och hästfordon, omkring sextio procent av det antal, som för närvarande är föremål för uttagning i fredstid, samt, vad angår motorfordon och motorredskap, omkring femtio procent av motsvarande antal.

Till belysande av det behov av hästar och fordon, som med den angivna räckvidden för lagstiftningen — enligt nu gällande mobiliseringsplaner — beräknas skola vid mobilisering fyllas genom i fredstid verkställd uttagning, hava utredningsmännen lämnat följande redogörelse.

Antalet *hästar*, som vid krigsmaktens ställande på krigsfot erfordras för fälthärens linjeformationer samt för landstormen, krigsbesättningar och vissa depåformationer, uppgår till omkring 53,000. Av detta antal belöper omkring 40,000 hästar på linjeformationerna, medan återstoden eller omkring 13,000 hästar motsvarar behovet för landstormen, krigsbesättningar samt vissa depåformationer. Den vid armén förefintliga tillgången på hästar utgör för närvarande omkring 4,600 stambästar och 4,000 ackordhästar eller sammanlagt cirka 8,600 hästar. Då från sistnämnda antal emellertid böra av-

dragas remonter jämte ett visst antal hästar, som på grund av tillfällig krigsoduglighet ej omedelbart kunna tagas i anspråk vid inträffande mobilisering, synes ej ett högre antal än 7,000 komma att stå till förfogande i samband med mobilisering. Det antal hästar, som vid krigsmaktens försättande på krigsfot erfordras för att fylla det första behovet av hästar, skulle alltså belöpa sig till i runt tal (53,000—7,000 =) 46,000. Av detta antal äro 33,000 hästar avsedda att fylla linjeformationernas första behov och övriga 13,000, enligt vad nyss sagts, behovet för landstormen, krigsbesättningar och vissa depåformationer. Emellertid kunna anskaffningsåtgärderna i fredstid — uttagningen — ej begränsas till att allenast avse dessa 46,000 hästar utan måste med nödvändighet även omfatta en viss reserv. Denna reserv skall hava till syfte att fylla de behov, som vid inmönstringsförrättningarna kunna uppstå genom kassation av eller underlåtenhet att inställa uttagna hästar. I de fall, där uttagning sker efter besiktning, bör reserven utgöra cirka 10 % av det antal hästar, som skall inmönstras, medan åter i de fall, där uttagning sker utan besiktning, det är nödvändigt att beräkna reserven till 50 % av motsvarande antal. Under förutsättning att besiktning äger rum beträffande de hästar, som avses för linjeformationerna, men däremot ej i fråga om de hästar, som avses för landstormen, krigsbesättningar samt vissa depåformationer, bör alltså genom åtgärder under fredstid anskaffas: för linjeformationerna 36,300 hästar samt för krigsmaktens första behov i övrigt 19,500 hästar, eller alltså sammanlagt 55,800 hästar.

Behovet av i fredstid uttagna *hästfordon* bestämmes dels av krigsmaktens behov av fordon för att komplettera i fredstid befintlig tillgång, dels av transportbehovet under förflyttningen från mönstringsställena till de militära utrustningsorterna samt dels av beräknad avgång. Det sammanlagda behovet beräknas utgöra omkring 5,000 hästfordon.

Det antal *motorfordon och motorredskap*, som vid krigsmaktens ställande på krigsfot erfordras för att fylla det första behovet av inmönstrade motorfordon och motorredskap, beräknas — sedan hänsyn tagits till krigsmaktens tillgång på för krigsbruk tjänliga motorfordon och motorredskap — belöpa sig till: 90 omnibussar, 1,225 personbilar, 7,100 lastbilar, 2,400 motorcyklar, 250 traktorer samt 200 vägbyggnads- och väghållningsmotorredskap. Uttagningen i fredstid måste emellertid även omfatta en viss reserv av motorfordon och motorredskap, avsedd att fylla de behov, som vid mönstringsförrättningarna kunna komma att uppstå på grund av kassation eller i följd av underlåtenhet av vederbörande ägare att inställa uttagna motorfordon och motorredskap. Denna reserv anses böra utgöra minst 10 % av inmönstringsbehovet. Fredsuttagningen beräknas alltså till cirka 100 omnibussar, 1,350 personbilar, 7,800 lastbilar, 2,640 motorcyklar, 275 traktorer samt 220 vägbyggnads- och väghållningsmotorredskap.

Den av utredningsmännen sålunda föreslagna begränsningen av uttagningens omfattning har föranlett uttalanden av vissa av de hörda militära myndigheterna ävensom av rikskommissionen. Här må anföras följande.

Yttranden.

Chefen för generalstaben har uttalat, att förslaget i jämförelse med nu gäl-

lande lagbestämmelser innebure en väsentlig begränsning i möjligheterna att i fredstid förbereda anskaffning av hästar och fordon för ersättningsändamål; då emellertid möjligheter förefunnes att vid och efter mobilisering på rekvisitionslagens grund vidtagna åtgärder, som kunde tillgodose behov av dylik art, ville generalstabschefen ej motsätta sig den i omförmälda hänseende föreslagna ändringen.

Rikskommissionen har anfört, att om räckvidden av lagen angående häst- och fordonsanskaffningen för krigsmaktens ställande på krigsfot, på sätt skett i det framlagda förslaget, beskures, detta — för att krigsorganisationen ej skulle bliva lidande — förutsatte, att ersättnings- och nyuppsättningsbehovens täckande bleve på annan väg reglerat och att plan härför i fredstid uppgjordes. En till huvudsakligen en fredsförfattning reducerad häst- och fordonsanskaffningslag nödvändiggjorde i än högre grad än den nuvarande hästutskrivningslagen kompletterande bestämmelser, varigenom systemet för anskaffningsväsendet under krig på tillfyllestgörande sätt ordnades. Med understrykande av det angelägna i att dylika bestämmelser snarast måtte komma till stånd, har rikskommissionen förklarat sig böra godtaga den föreslagna begränsningen av nu ifrågavarande lagstiftnings giltighetsområde.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag numera under hand från chefen för generalstaben erfarit, bör begreppet »krigsmaktens första behov» även omfatta behovet av motorfordon och motorredskap för vissa flygvapnets formationer. Sistnämnda behov har emellertid av utredningsmännen beaktats och kommer att bliva tillgodosett inom ramen av den uttagning av motorfordon och motorredskap, som enligt vad nyss anförts beräknats skola ske i fredstid. Med den jämkningen i begreppet »krigsmaktens första behov», att däri även innefattas motorfordon och motorredskap för vissa flygvapnets formationer, tillstyrker jag, att lagstiftningens räckvidd bestämes i enlighet med vad utredningsmännen föreslagit.

Såsom utredningsmännen förutsatt och rikskommissionen jämväl understrukit, bör, vid ett genomförande av förslaget, frågan om formerna för tillgodoseendet av det krigsmaktens behov av hästar och fordon, som ej är att hänföra till det omedelbara mobiliseringsbehovet, regleras genom en särskild lag. Utredning i detta hänseende har redan igångsatts. I samband med denna utredning kommer jämväl 1895 års rekvisitionslagstiftning, som med hänsyn till nuvarande förhållanden är föråldrad, att underkastas en genomgripande revision.

Anskaffningen
av hästar
och häst-
fordon.
Utrednings-
männen.

Beträffande innebörden av förslaget, i vad avser anskaffningen i fredstid av hästar och hästfordon, hava utredningsmännen anfört i huvudsak följande.

Enligt 1915 års lag utgjorde kommunen enhet för anskaffningen i fredstid av hästar och hästfordon. Utredningsmännens förslag avsåge, att det s. k. hästmönstringsområdet skulle utgöra enheten för fredsanskaffningen. Hästmönstringsområdet skulle därjämte träda i stället för det nuvarande hästutskrivningsområdet, som utgjorde enhet för inmönstring vid krigstillfälle av de i fredstid uttagna hästarna och hästfordonen. Enligt förslaget komme alltså enheten såväl för fredsanskaffningen som för inmönstringen att vara densamma, vilket ur flera synpunkter syntes vara av fördel. Det skulle an-

komma på Kungl. Maj:t att besluta rörande rikets indelning i hästmönstringsområden, därvid hänsyn borde tagas till de särskilda landsdelarnas tillgång på hästar ävensom, såvitt möjligt, till rikets administrativa indelning. Nämnas borde, att antalet enheter för anskaffningen i fredstid genom uttagningsområdenas utvidgning från att avse de särskilda kommunerna till att omfatta hela hästmönstringsområden av storlek, motsvarande de nuvarande hästutskrivningsområdena, nedbringades från omkring 2,200 till omkring 350.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde skulle hänföra sig till krigsmaktens första behov av inmönstrade hästar och hästfordon. Det härutinnan av Kungl. Maj:t fastställda erforderliga antalet hästar och hästfordon förutsattes skola av Kungl. Maj:t till anskaffning fördelas på de hästmönstringsområden, som Kungl. Maj:t likaledes bestämde. Framhållas borde, att det antal hästmönstringsområden, inom vilka uttagning under fredstid kunde förutsättas äga rum, syntes kunna begränsas till omkring 200. Inom cirka 150 hästmönstringsområden skulle alltså någon fredsuttagning ej behöva ifrågakomma. Efter genomförd mobilisering uppkommande ersättningsbehov m. m. borde i främsta rummet tillgodoses genom anskaffning inom de hästmönstringsområden, där någon uttagning ej förekommit för fyllande av krigsmaktens första behov av hästar och hästfordon. Den önskvärda utjämnningen inom riket i dess helhet av bördan utav uttagningen komme därvid till stånd. Som 3 § i 1915 års lag tillerkände Kungl. Maj:t rätt att besluta om förskjutningar i fråga om den proportionellt rättvisa fördelningen å kommunerna av uttagningsbördan, innebure en sådan ordning för anskaffningen icke någon principiell nyhet.

Inom varje hästmönstringsområde, där enligt Kungl. Maj:ts bestämmande uttagning av hästar och hästfordon skulle äga rum under fredstid, skulle finnas en av Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnad s. k. hästuttagningsman för ombesörjande av bestyret med uttagningen. Vid sidan av uttagningen genom sådan hästuttagningsman avsåges, på skäl senare komme att angivas, uttagning undantagsvis kunna ske genom militär myndighets försorg. Hästuttagningsmännen skulle verkställa uttagning av i stort sett samtliga draghästar — tillhörande typen den lättare draghästen — och hästfordon, medan huvudsakligen de erforderliga ridhästarna jämte ett mindre antal draghästar och hästfordon skulle uttagas genom militär myndighets försorg.

Av erfarenheten hade framgått, att det i regel vore förenat med stora svårigheter att anskaffa för ridbruk lämpliga hästar till erforderligt antal, detta särskilt på den grund att tillgången icke endast å dresserade ridhästar utan å varmblodiga hästar över huvud taget inom stora delar av vårt land torde vara så ringa, att behovet av ridhästar för krigsmakten antagligen måste trots därmed förenade olägenheter delvis fyllas med kallblodiga hästar. Att utan närmare insikt om de egenskaper, som gjorde en häst lämplig för ridbruk, bedöma, huruvida densamma kunde användas som ridhäst, torde i de flesta fall vara svårt. Då uttagningen av hästar för ridbruk alltså måste förutsätta viss speciell hästkänedom och erfarenhet i fråga om fordringarna för dylik användning, hade utredningsmännen, med understrykande att krigsmaktens förseende med erforderliga ridhästar vore en mycket betydelsefull angelägenhet, ansett det vara ändamålsenligt och desslikes betryggande, att uttagningen i fredstid för fyllande av krigsmaktens första behov av dylika hästar skedde genom militär myndighets försorg. Men om man ginge in för ett sådant förfarande i fråga om anskaffningen av ridhästar, syntes å andra sidan starka skäl tala för att den möjligheten ej betoges, att draghästar och hästfordon även kunde — om än i mindre omfattning — uttagas på enahanda sätt. Det kunde då exempelvis ordnas så, att inom vissa hästmönstringsområden endast förekomme uttagning med till-

lämpning av ettdera av de angivna uttagningssystemen. Härmed ernåddes naturligen en del praktiska fördelar, ehuru det ej droges i tvivelsmål att systemen, med iakttagande av att samarbete skedde mellan vederbörande uttagningsmyndigheter, mycket väl kunde tillämpas vid sidan av varandra. Det borde lämpligen överlåtas åt Kungl. Maj:t att i anslutning till de särskilda synpunkter, som syntes avgörande för användningen av uttagning genom militär myndighets försorg, bestämma omfattningen av denna anskaffning. Beträffande frågan om vilken militär myndighet, som borde ombestyras uttagningen, syntes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att därutinnan meddela beslut. I detta samband finge framhållas såsom önskvärt, att de erfarenheter, som vunnits vid inköpen av stamhästar och ackordhästar för armén, utnyttjades, när det gällde att ordna sättet för handhavandet av anskaffningen i fredstid av ridhästar för fyllande av krigsmaktens första behov därav. Detta ville med andra ord säga, att ledningen av ridhästanskaffningen för tillgodoseende av såväl freds- som krigsbehovet borde om möjligt utövas av ett och samma organ.

Den översikt beträffande hästtillgången inom hästmönstringsområdena, vilken vore nödvändig såsom grundval för uttagningen av hästar och hästfordon, skulle åvägabringas genom försorg av vederbörlig polispersonal inom de olika kommunerna. För detta ändamål skulle, särskilt för varje kommun, upprättas hästägareförteckningar, innehållande för envar ägare uppgift å det antal hästar han besatte, dock att därvid tillsåges, att för krigsbruk uppenbart olämpliga hästar undantoges. Dessa förteckningar torde även få anses lämna tillräcklig ledning för den jämförelsevis mindre omfattande hästfordonsuttagning, som vore förutsatt att ske i fredstid. Skyldighet att upprätta ifrågavarande förteckningar syntes böra gälla även för vederbörlig polispersonal i fråga om kommuner inom sådana hästmönstringsområden, där någon uttagning ej vore avsedd att äga rum under fredstid. Hästägareförteckningarna för dylika områden borde lämpligen utnyttjas vid den anskaffning av hästar och hästfordon, som erfordrades för fyllande av det efter genomförd mobilisering uppkommande ersättningsbehovet m. m. Med ledning av sagda förteckningar och verkställd besiktning eller, i förekommande fall, enbart med ledning av förteckningarna, avsåges häst- och hästfordonsuttagningen i fredstid skola verkställas. Genom att upprättandet av förteckningarna anförtroddes åt polismyndigheterna, syntes kunna förväntas, att de för planläggningen av uttagningen erforderliga aktuella primäruppgifterna kunde erhållas utan onödig tidsutdräkt. Uppgifterna i förteckningarna borde jämväl tjäna till ledning vid verkställande av den fördelning på de olika hästmönstringsområdena av det antal hästar och fordon, som enligt Kungl. Maj:ts bestämmande skulle göras till föremål för uttagning i fredstid. Beträffande upprättandet av förteckningarna, för vilka borde fastställas särskilda formulär, ville det synas ej vara erforderligt att verkställa besiktning för bestämmande av, huruvida en häst borde i förteckningen införas. Med stöd av den kändedom om hästarna inom en kommun, som fjärdingsmän och motsvarande befattningshavare måste förutsättas äga, och genom inhämtande av nödiga upplysningar, torde förteckningarna kunna upprättas och utan nämnvärd tidsutdräkt göras fullständiga. I vart fall torde, sedan förteckningarna en gång upprättats, det fortsatta arbetet för att, då så erfordrades, försätta dem i aktuellt skick ej behöva bli i särskild grad tidskrävande. Erinras borde, att liknande förteckningar skulle enligt 1915 års lag (10 §) föras av hästuttagningsnämnderna, och syntes dessa kunna utnyttjas till underlättande av arbetet, då det första gången gällde för polismyndigheterna att upprätta hästägareförteckningar.

Uttagning samt — i förekommande fall — till grund därför liggande besiktning förutsattes regelmässigt skola verkställas vart fjärde år. I vilken

utsträckning besiktning finge eftersättas i fredstid, föresloges skola bero på Kungl. Maj:ts prövning med tagen hänsyn till de begränsningar därvidlag, som ur krigsberedskapssynpunkt kunde befinnas tillräddliga. Utredningsmännen hade för sin del utgått ifrån, att besiktning i fredstid såsom regel skulle förekomma beträffande de hästar, som vore avsedda att fylla fälthärens linjeformationers behov. Vidkommande åter hästarna för fyllande av landstormens, krigsbesättningsars och vissa depåformationers behov förutsattes, att besiktning i allmänhet ej skulle ske under fredstid. Rörande de synpunkter, som låge till grund för en dylik uppdelning i vad avsåge besiktningen, hänvisades till vad därom tidigare anförts. Här finge ytterligare framhållas, att besiktningen i fredstid av nyss angivna del av det uttagna hästbeståndet syftade till att åstadkomma en sådan förberedande gallring av detsamma, att å respektive mönstringsställen och mönstringsdagar *med säkerhet* skulle kunna erhållas det bestämda antalet fältdugliga hästar för de viktigare truppförbandens behov. I fråga om övriga truppförband beräknades, utan förutgången fredsbesiktning, tillräckligt hög procent användbara hästar stå att erhålla å vederbörligt mönstringsställe.

Vad anginge hästfordonen, hade det visat sig vara svårt att åstadkomma sådana grundläggande uppgifter, som väl ägnade sig att tjäna till ledning för en planelig fordonsuttagning. Värdet av sådana uppgifter, som saknade stöd av besiktning, syntes vara tämligen ringa. Någon besiktning hade ej heller ansetts böra föreslås beträffande hästfordonen, och detta med hänsyn såväl till därmed förenade kostnader som ock till de ändamål, vartill de uttagna fordonen skulle av krigsmakten användas. Man syntes kunna förutsetta, att förekomsten hos de olika hästägarna av dylika fordon stode i någorlunda proportion till antalet av i deras ägo varande hästar.

Med den utformning av grunderna för fredsanskaffningen, som innefattades i det föreliggande förslaget, och i syfte att sätta uttagningsmyndigheten i tillfälle att vidtaga av förhållandena föränledd kompletteringsuttagning eller dylikt, hade ansetts, att i den nya lagen borde upptagas föreskrift om skyldighet för vederbörande ägare att lämna besked om sådan förändring beträffande uttagen häst, som medförde, att densamma ej längre kunde tagas i anspråk för det med uttagningen avsedda ändamålet. För säkerställandet av effektiviteten i uttagningssystemet vore det oavvisligen nödvändigt, att uttagningsmyndigheten hölles underrättad med avseende å dylika förändringar. Underlåtenhet från hästägares sida att göra anmälan i saken borde medföra bötesansvar.

Med hänsyn till att de med fredsanskaffningen av hästar och hästfordon förenade kostnaderna borde ungefärligen jämnt fördelas på de budgetår, som belöpte på en fyraårsperiod, hade utredningsmännen utgått ifrån, att — i samband med att de nya lagbestämmelserna trädde i tillämpning — visserligen ny uttagning övergångsvis skulle verkställas inom samtliga härför avsedda hästmönstringsområden, men att uttagning skulle ske efter besiktning i en omfattning, som motsvarade ungefär en fjärdedel av det antal hästar, som överhuvud skulle underkastas besiktning. Under vart och ett av de tre följande åren av den första fyraårsperioden avsåges besiktning och i samband därmed uttagning skola ske av ytterligare en fjärdedel. Till belysande av härmed sammanhängande förhållanden, i vad avsåge den första fyraårsperioden, hade utredningsmännen uppgjort en tablå. (Tablån finnes bifogad detta protokoll såsom *Bil. B.*)

Utredningsmännen kunde ej förorda längre gående inskränkningar i fredsarbetet med avseende å uttagning och besiktning av hästar respektive uttagning av hästfordon. Hästbesiktningen i fredstid måste bibehållas till åtminstone i förslaget angiven omfattning, såvida icke ändamålet med hela uttagningen skulle äventyras. I alla händelser hade önskvärd elasticitet givits åt

bestämmelserna om besiktningen därigenom, att åt Kungl. Maj:t lämnades befoget att förordna om uttagning utan föregående besiktning, i de fall så provades kunna ske ur krigsberedskapssynpunkt. Besiktningen av en del av hästmaterialet för erhållande av en sådan förberedande gallring av detsamma, att å respektive mönstringsställen och mönstringsdagar med säkerhet skulle kunna erhållas avsett antal fältdugliga hästar för de viktigare truppförbandens behov, finge anses utgöra en av hörnstenarna i det uppgjorda förslaget. De kommunvis av den lokala polispersonalen upprättade hästägareförteckningarna syntes kunna erbjuda så pass tillförlitliga uppgifter på hästtillgången inom riket, att med åtgärder för anskaffning av krigsmaktens senare s. k. ersättningsbehov av hästar och hästfordon borde kunna anstå till efter krigsutbrottet. Anföras finge vidare, att genom nämnda förteckningar skapades möjlighet att kunna bestämma uttagningens omfattning inom de särskilda hästmönstringsområdena på grundval av tillräckligt färska uppgifter om hästbeståndet. At uttagningsmyndigheterna hade förteckningarnas upprättande ej ansetts kunna anförtros, dels på den grund att ett sådant förfarande skulle medföra en ökning av statsverkets kostnader för ändamålet, dels därför att någon uttagningsmyndighet ej förutsattes ifrågakomma inom ett stort antal hästmönstringsområden. I samband med uttagningsområdenas utvidgande från kommunen såsom enhet till att omfatta flera kommuner, sammanförda till ett hästmönstringsområde, hade ansvarigheten för anskaffningen och hästarnas inställande till mönstring överflyttats från kommunerna till vederbörande ägare, i likhet med vad redan enligt gällande bestämmelser vore fallet i fråga om motorfordon och motorredskap. Vid sådant förhållande hade vidare kommunerna ansetts utan olägenhet kunna befrias från skyldigheten att i fredstid aktivt medverka vid häst- och hästfordonsuttagningen.

Såsom i det föregående omförmålt, hade inom 1930 års försvarskommission den tanken framkastats, att arbetet med häst- och hästfordonsuttagningen för landskommunernas del skulle kunna överlåtas på kommunalnämnden, medan i fråga om städerna detta skulle ombestyras genom drätselkammarens försorg, eventuellt alltjämt genom ett särskilt uttagningsorgan. Utredningsmännen ansåge, att en överflyttning av denna i fredstid uteslutande statliga angelägenhet på kommunerna icke lämpligen borde ifrågasättas. Enligt utredningsmännens mening måste det ur olika synpunkter anses tillfredsställande, att handhavandet av den synnerligen grannliga uppgiften med fredsanskaffningen ombesörjdes av en utav Kungl. Maj:ts befallningshavande därtill utsedd person, i den mån arbetet därmed ej anförtroddes åt militär myndighet. Den rationalisering av systemet för fredsanskaffningen, som utredningsmännen med sitt förslag eftersträvat, syntes ej stå att vinna med en lösning efter de inom försvarskommissionen framförda linjerna, som dessutom förutsatte, att hästbesiktningar ej alls skulle ifrågakomma i fredstid, vilket emellertid ur krigsberedskapssynpunkt ej syntes godtagbart.

Yttranden.

Utredningsmännens förslag i förevarande avseende har — samtidigt som det i ett flertal fall vitsordats innebära en önskvärd förenkling av häst- och fordonsuttagningen — i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga i ärendet hörda *militära myndigheter* ävensom av *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Värmlands, Kopparbergs, Väster-norrlands, Västerbottens och Norrbottens län.*

Länsstyrelsen i Uppsala län har anført, att polispersonalen (fjärdingsmännen och motsvarande befattningshavare) redan nu i allmänhet vore så arbets-

tyngd, att den icke borde belastas med nya nämnvärda arbetsuppgifter i vidare mån än så funnes oundgängligen nödigt.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har uttalat, att polismyndigheterna borde beredas någon ersättning för arbetet med hästägareförteckningarnas upprättande, särskilt som sagda arbete beträffande större kommuner kunde befaras bliva ganska betungande.

Länsstyrelsen i Blekinge län, som i väsentliga delar ställt sig avvisande mot förslaget, har anfört, bland annat, följande:

Den enligt länsstyrelsens förmenande med det nuvarande förfaringssättet för anskaffningen i fredstid av hästar och hästfordon förenade största olägenheten vore det tillsynes i stor utsträckning onödiga, illa avlönade mångskriveriet för hästuttagningsnämndernas ordförande. Däremot torde nog bisittarnas i nämnderna besvär med hästuttagningen ofta inskränka sig till underskrivning av rullorna. Därför borde en revision av bestämmelserna i huvudsak inrikta sig på ett borttagande av onödigt arbete för samt en höjning av ersättningen till hästuttagningsnämndens ordförande eller den av länsstyrelsen nedan föreslagne uttagningsmannen. Den i betänkandet uttalade åsikten, att upprättande av hästägareförteckningarna ej borde anförtros åt uttagningsmyndigheterna på den grund att ett sådant förfarande skulle medföra en ökning av statsverkets kostnader för ändamålet, kunde länsstyrelsen ej dela, då det ju vore fråga om ett statsintresse. I anslutning till det sist anförda ville länsstyrelsen bestämt avstyrka förslaget, att upprättandet av hästägareförteckningarna skulle åligga polismyndigheterna, enär dessa, åtminstone vad landsfiskalerna anginge, redan vore alltför betungade med arbete för att få ytterligare ett verksamhetsområde sig ålagt, och därjämte i regel icke ägde samma kännedom om tillgången på hästar och fordon som ortens lantbrukare. Vidkommande de föreslagna uttagningsmännen torde deras arbete med de stora distrikt, som ifrågasatts för dem, bliva ett formalistiskt, rent skrivbordsarbete utan erforderlig kännedom om förhållandena i orten. I korthet ville länsstyrelsen i stället i fråga om organisationen av den första instansen av uttagningsmyndigheterna föreslå, att för var kommun eller den mindre del därav, som länsstyrelsen kunde finna lämplig, tillsattes en hästuttagningsman, som hade att dels upprätta häst- och fordonsförteckningar, dels verkställa uttagning och dels verkställa besiktning av uttagna hästar. Allmän uttagning borde ske, såsom föreslagits, vart fjärde eller möjligen, för att den i regel ej skulle ske i samband med ett ombyte av uttagningsman, vart tredje år. För bekvämlighets skull, såväl vid besiktningen i fredstid som vid inmönstringen vid mobiliseringen, syntes uttagning enligt länsstyrelsens närmare förordnande böra inskränkas till kommunens mera centrala delar. Kommun med besvärliga kommunikationer syntes böra helt uteslutas från uttagning.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har framhållit bland annat:

Enligt de av utredningsmännen föreslagna bestämmelserna syntes kostnaderna för uttagning i fredstid av hästar och fordon för krigsmaktens behov ganska avsevärt kunna nedbringas i jämförelse med kostnaderna för dylik uttagning enligt nu gällande bestämmelser, varför det upprättade förslaget ur denna synpunkt tillstyrktes. Vid upprättandet av hästägareförteckningarna komme säkerligen svårigheter att uppstå, enär åtminstone i större kommuner fjärdingsmän och motsvarande befattningshavare icke kunde antagas äga tillräcklig kännedom om hästbeståndet och hästarnas lämplighet för ändamålet. Ett ganska omfattande och tidskrävande arbete komme här-

igenom att åvila landsfiskalerna och polispersonalen i övrigt, därest dessa förteckningar skulle göras fullständiga och tillförlitliga.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ifrågasatt, om icke hästägareförteckningarnas upprättande lämpligen borde åligga hästuttagningsmyndigheten, dock med rätt för denna att för uppgifters insamlande anlita på landet vederbörande fjärdingsman och i stad polismyndigheten.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län, som avstyrkt utredningsmännens förslag, har anfört bland annat:

De besparingar, som med det nu föreliggande förslaget vunnas, uppkomme ej blott genom förenklingar, utan även genom att lägga enligt länsstyrelsens mening otillbörliga bördor på andra skuldror. Förenklingar vore, att besiktningar av hästar och fordon hädanefter skulle ske av en hästuttagningsman och icke av en nämnd eller av dess ordförande och ytterligare en ledamot av nämnden. En ytterligare förenkling vore, att uttagning av hästar och fordon endast skulle ske vart fjärde år och besiktning i ett sammanhang samma år som uttagningen. Överflyttning av bördor hade däremot skett i andra fall. Den hittills uttagningsnämnden åliggande rullföringen hade i så måtto överflyttats till polismyndighet, att denna ålagts att upprätta hästägareförteckning, innehållande för envar ägare uppgift å antal honom tillhöriga hästar. Uppdraget hade tänkts i allmänhet komma att åvila fjärdingsmännen. Någon ersättning hade icke beräknats utgå. Följden bleve framställningar om löneförhöjningar, som, om de medgäves, komme att drabba såväl stat som kommuner. Medgäves de åter icke, lades en ny icke oväsentlig börda på dessa tjänstemän. Förslaget vore i så måtto också olyckligt, att vid rekrytering av fjärdingsmän hänsyn kunde komma att fästas vid sådana kvalifikationer, som kunde göra vederbörande lämpliga för den dem nu tilltänkta uppgiften — kvalifikationer, vilka vore av helt annan art än dem, som gjorde vederbörande lämpliga att bidra till en synnerligen behövlig förstärkning av landsbygdens ordningsmakt.

Länsstyrelsen i Örebro län har yttrat, bland annat, följande:

Den uppgift, som enligt förslaget skulle åläggas polismyndigheterna, komme, åtminstone i stora polisdistrikt med jordbrukande befolkning, att medföra en icke ringa ökning av polismäns och polischefers arbetsbörda. Hänsyn till denna ökning av arbetsbördan torde komma att tagas vid bestämmande av avlöning åt polismän. På grund härav torde förfarandet i själva verket komma att medföra kostnader för statsverket. Då därjämte kommunerna hade att vidkännas viss del av kostnaderna för polispersonalens avlönande samt allenast ett ringa antal polischefer hade statsavlönade biträden, torde utredningsmännens påstående, att enligt förslaget uttagningen av hästar och fordon helt och hållet komme att verkställas på statens bekostnad och genom statligt organ, icke kunna vitsordas. Länsstyrelsen ifrågasatte lämpligheten av att ålägga polismyndigheterna upprättandet av hästägareförteckningar, när sådant åliggande i väsentlig grad avveke från de uppgifter, som i övrigt för närvarande åläge polismyndighet. Det syntes länsstyrelsen böra tagas under övervägande, huruvida det icke i stället borde åläggas envar att vid mantalsskrivningen till mantalsskrivningsförrättaren avlämna sådana uppgifter, som skulle intagas i hästägareförteckning, varefter mantalsskrivningsförrättaren hade att med ledning av uppgifterna uppgöra hästägareförteckning att tillställas uttagningsmyndighet och länsstyrelse. Det torde därvid med hänsyn till nuvarande lönebestämmelser för häradsskrivare icke kunna undvikas, att kostnader härför uppstode för statsverket.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har anfört bland annat:

Förslaget syntes innebära en väsentlig förenkling och därigenom även ett förbilligande av uttagningsproceduren utan att äventyra dess effektivitet. Länsstyrelsen ansåge sig sålunda kunna i huvudsak tillstyrka, att förslaget lades till grund för lagstiftning i ämnet, men ville dock i ett par detaljer föreslå jämkningar i förslaget. Det syntes vara avsett, att vid hästägareförteckningens upprättande något bedömande av hästarnas lämplighet i olika avseenden för krigsbruk icke skulle äga rum i annan mån, än att för krigsbruk uppenbart olämpliga hästar icke skulle medtagas i förteckningen. Ehuru sålunda förteckningens upprättande bleve av väsentligt annan och enklare karaktär än för närvarande, måste dock för arbetets nöjaktiga utförande förutsättas en viss kännedom om hästmaterialets beskaffenhet. Det kunde då ifrågasättas, huruvida polismyndigheterna — varmed i detta sammanhang för landsbygdens del borde förstås fjärdingsmännen — vore särskilt skickade att verkställa denna första utgallring av det för krigsbruk olämpliga materialet. I regel torde kunna antagas, att kommunalnämnden, sammansatt som den vore av representanter från olika delar av kommunen, ägde vida bättre kännedom om hästbeståndet än fjärdingsmännen, vars distrikt ofta omfattade flera kommuner. Med hänsyn härtill syntes bestyret med hästägareförteckningens upprättande på landsbygden lämpligen böra anförtros åt kommunalnämnden.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har framhållit följande:

De föreslagna ändringarna rörande uttagning av hästar och fordon syntes på ett lyckligt sätt förenkla nu gällande vidlyftiga och tunga bestämmelser rörande denna procedur, och funne länsstyrelsen förslaget väl ägnat att åstadkomma avsedda minskningar i de relativt stora kostnader, som uttagningen nu betingade, utan att effektiviteten av uttagningen behövde äventyras. Länsstyrelsen finge därför tillstyrka, att förslaget måtte läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Beträffande hästuttagningen ville dock länsstyrelsen ifrågasätta lämpligheten att genom föreskriften om åläggande för polismyndigheten att verkställa de i förslaget omfördälda hästägareförteckningar öka polismyndighetens redan nu så stora arbetsböda. I anslutning till vad 1930 års försvarskommission föreslagit, ansåge länsstyrelsen, att det borde övervägas, huruvida icke detta bestyr lämpligare kunde uppdragas åt kommunalnämnderna. Vid närmare prövning skulle möjligen finnas än lämpligare, att grunda förteckningarna på hästägarnas ordinarie skattedeklarationer, från vilka vart fjärde år uppgifter beträffande hästar sammanställdes, förslagsvis genom taxeringsordförändenas försorg. Därigenom syntes åtskilligt dubbelarbete kunna undgås. Därvid skulle hästägarna själva enligt särskild anvisning i deklaraformulär angiva, hur många av hästarna, som ansåges lämpliga för krigsbruk.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört:

Enligt förslaget hade det grundläggande arbetet för hästuttagningen, nämligen upprättandet av hästägareförteckningarna, överförts från de kommunala hästuttagningsnämnderna till polispersonalen inom orten. I förslaget hade ej upptagits någon ersättning till polispersonalen för den ökning i dess arbete, som förslaget komme att medföra. Med hänsyn till organisationen av landsbygdens polispersonal ställde sig länsstyrelsen tveksam till möjligheterna för nämnda personal att nöjaktigt jämte det nu enligt förslaget anförtrodda uppdraget kunna sköta sin polismannabefattning, med ty åtföljande olika tjänsteåligganden, däribland den nu synnerligen tidsödande skattein-

drivningen. De polismän, som numera tillsattes å landsbygden, vore ej heller i samma grad som äldre tiders fjärdingsmän förtrogha med lanthushållning. Genom den mångfald bestyr, som tillkomme landsbygdens polispersonal, hade denna alltmer tvingats att uteslutande sköta sin tjänst och förutsättningarna för att polispersonalen skulle vara lämpad för det nu anförtrodda uppdraget torde bliva allt mindre, så snart landsbygdens polisförhållanden rationellt ordnats eller samtliga polisbefattningar å landsbygden tillsatts med skolade polismän med polistjänsten som uteslutande yrke. Härtill komme, att dessa tjänstemän, som vore kommunalt anställda, om än kommunerna till deras avlönande erhöle statsbidrag, än ytterligare skulle påläggas ett rent statligt bestyr, utan att härför komma i åtnjutande av någon ersättning. I många fall vore de till polismännen utgående avlöningarna med hänsyn till arbetets omfattning i lägsta laget, och det torde icke kunna undgås att höja avlöningarna, om polismännen pålades ytterligare arbete utöver den stora arbetsböda, som redan förefunnes. Med hänsyn till det anförda ifrågasatte länsstyrelsen, huruvida icke, trots de därav föranledda kostnaderna, hästägareförteckningarna borde upprättas av en inom varje kommun därtill av länsstyrelsen, efter förslag av kommunala myndigheter, utsedd person kunnig i lanthushållning och väl förfaren med hästar. Mot det sätt, varpå förslaget i övrigt ordnat häst- och fordonsuttagningen, syntes icke vara något att invända.

Rikskommissionen har förklarat sig kunna i princip giva sin anslutning till utredningsmännens förslag så vitt nu är i fråga; detta så mycket hellre som detsamma syntes innebära ej endast en förenkling i bestående förhållanden utan i flera avseenden jämväl större ändamålsenlighet. Rikskommissionen har därjämte anført bland annat:

En otvivelaktig förbättring på samma gång som en förenkling utgjorde förslaget att ersätta kommunerna som geografiska enheter för hästuttagningen med större områden, vilka sammanföle med distriktet för inmönstringen. Sistnämnda omständighet innebure uppenbarligen i och för sig en fördel ur rent administrativ synpunkt; ökningen av uttagningsområdenas storlek medgäve därjämte utan tvivel ökade möjligheter för ett ändamålsenligt hästurval. Häst- och hästfordonsuttagningens samt hästbesiktningens överlåtande på särskilda av Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnade hästuttagningsmän samt på militära myndigheter syntes böra medföra ökad fackmässighet vid förrättningarna. Huruvida det kunde utan olägenhet låta sig göra att i den omfattning, som förslaget avsåge, frångå kravet på besiktning av uttagna hästar, komme antagligen att i mycket bliva beroende på beskaffenheten av de hästägareförteckningar, vilka enligt förslaget skulle av polismyndigheterna uppgöras för varje kommun och vilka vore avsedda att ligga till grund för uttagningen.

Huru än bestyret med hästägareförteckningarnas uppgörande komme att ordnas, ville det emellertid synas, som borde en betydande lättnad därutinnan kunna beredas och förteckningarna på samma gång vinna i tillförlitlighet, därest arbetet i någon form anknötes till de periodiska allmänna jordbruksräkningar, som visserligen icke för närvarande vore författningenslignigt påbjudna, men vilkas fortsatta anordnande av riksdagen förordats. De senaste av dessa jordbruksräkningar hade anordnats med fem års mellanrum och kombinerats med de likaledes femårsvis genomförda allmänna fastighetstaxeringarna. Då all anledning funnes att antaga, att denna sammankoppling av fastighetstaxeringarna med jordbruksräkningar, vilken visat sig ändamålsenlig, komme att för framtiden fortbestå, syntes skäl förefinnas att

vid hästuttagningsväsendets anordnande taga hänsyn till detta förhållande. Det sade sig självt, att de tilltänkta hästägareförteckningarna borde bliva på ett helt annat sätt tillförlitliga, om de kunde byggas på av hästägarna själva avlämnade deklarationer än om de skulle av polismyndigheterna utan dylikt stöd uppgöras, ävensom att besväret med deras utarbetande därigenom skulle avsevärt underlättas.

Enligt 1915 års lag är, såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, anskaffningen i fredstid av hästar och hästfordon avhängig av kommunernas direkta medverkan genom de härtill avsedda hästuttagningsnämnderna; och vid mobilisering äro kommunerna ansvariga för att vederbörande ägare till mönstring inställa de i fredstid uttagna hästarna och hästfordonen. Utredningsmännens förslag till ordnande av häst- och hästfordonsanskaffningen innebär, att fredsanskaffningen av hästar och hästfordon genom hästuttagningsnämnderna upphör samt att kommunerna befrias från nämnda ansvarighet; denna ansvarighet överflyttas i stället på vederbörande ägare, i likhet med vad som redan enligt 1915 års lag gäller för ägare av i fredstid uttagna motorfordon och motorredskap. Härmed synes den viktigaste principiella skillnaden mellan den nuvarande ordningen och den av utredningsmännen föreslagna hava angivits.

Vid ett bedömande av det föreliggande förslaget till anskaffningsväsendets ordnande i fredstid torde såsom utgångspunkt böra fasthållas, att begränsningen av lagens räckvidd till att avse det omedelbara mobiliseringsbehovet av hästar — den totala uttagningen inskränkes därigenom till cirka 60 procent av det för närvarande uttagna hästbeståndet — leder därtill, att antalet uttagna hästar inom många kommuner blir synnerligen obetydligt; och i ett stort antal kommuner blir det ej alls fråga om någon uttagning i fredstid. Med hänsyn härtill synes det ändamålsenligt, att den geografiska enheten för fredsanskaffningen blir i stället för kommunen det s. k. hästmönstringsområdet, vilket kommer att omfatta ett flertal kommuner och även avses skola utgöra den geografiska enheten för inmönstring vid mobilisering av de i fredstid uttagna hästarna och hästfordonen. Bestyret med uttagningen inom de hästmönstringsområden, där fredsuttagning kommer att äga rum, föreslås av utredningsmännen skola handhas av en utav vederbörande länsstyrelse därtill förordnad hästuttagningsman ävensom i viss utsträckning, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, utav militär myndighet. Lämpligheten av förslaget i nu berörda delar har så gott som enstämmigt vitsordats av de hörda myndigheterna.

Såsom hjälpmedel för uttagningen skall uttagningsmyndighet hava att tillgå kommunvis genom vederbörande polismyndigheters försorg upprättade hästägareförteckningar, vilka, ehuru av betydligt mindre detaljerad beskaffenhet, dock till syftet motsvara de i 10 § i 1915 års lag omförmälda förteckningarna, vilka skola upprättas av hästuttagningsnämnderna över inom kommunerna befintliga krigsdugliga hästar och till krigsbruk lämpliga anspanssfordon. Det är mot utredningsmännens förslag, att polismyndigheterna — varmed i detta sammanhang förstås vederbörande polischefer med biträde av dem under-

Departements-
chefen.

ställda fjärdingsmän och motsvarande befattningshavare — skola åläggas att ombestyrta upprättandet av ifrågavarande hästägareförteckningar, som den framställda kritiken i huvudsak vänder sig.

En viktig förutsättning för att häst- och hästfordonsuttagningen skall kunna genomföras på det i jämförelse med bestående förhållanden väsentligt förenklade sätt, som utredningsmännens förslag innebär, är, att tillförlitliga primäruppgifter rörande hästbeståndet i riket varda ställda till uttagningsmyndigheternas förfogande. Detta är särskilt fallet med avseende å de hästmönstringsområden, där uttagning kommer att ske utan besiktning. För det syfte, som här står i förgrunden — uppnående av erforderlig försvarsberedskap utan allt för stora kostnader — är det av största betydelse, att förfarandet vid hästägareförteckningarnas upprättande erbjuder stadga och enhetlighet i tillämpningen samt kan ske utan tidsutdräkt, om situationen skulle nödvändiggöra snabba åtgärder. Ur sådana synpunkter äger utredningsmännens förslag på den nu avhandlade punkten bestämda företräden framför de av vissa länsstyrelser framförda förslagen.

Några av de hörda myndigheterna synas — i anledning av vissa utav utredningsmännen gjorda uttalanden — vid sitt ställningstagande till förevarande spørsmål hava utgått ifrån, att hästägareförteckningarna skola ständigt hållas i kompletterat skick. Detta skulle otvivelaktigt medföra en betydande arbetsbörda för polismyndigheterna. Enligt min mening bör polispersonalens sysslande med dessa förteckningar inskränka sig till upprättandet av desamma; och förteckningar torde ej behöva upprättas oftare än som erfordras för att de skola kunna tjäna såsom tillförlitlig grund dels för Kungl. Maj:ts beslut angående det antal hästar och hästfordon, som skall uttagas inom varje område, och dels för uttagningsmyndigheternas arbete med verkställandet av uttagningen, såsom regel, vart fjärde år. Ändrade mobiliseringsplaner och andra liknande omständigheter kunna dock undantagsvis betinga kortare mellantider. Å andra sidan torde inom de hästmönstringsområden, varest fredsuttagning avses ej skola äga rum, upprättandet av hästägareförteckningar kunna ske med längre mellantider än fyra år. Det bör få bero på Kungl. Maj:t att besluta, när och i vilken omfattning åtgärder för förteckningarnas upprättande skola vidtagas. De närmare formerna för arbetet böra för varje gång underkastas förnyat övervägande, varvid eventuella möjligheter till underlättande av bestyret därmed böra beaktas; sålunda torde exempelvis, på sätt rikskommissionen påpekat, resultatet av verkställda jordbruksräkningar kunna användas i viss utsträckning. Såsom hjälpmedel för polismyndigheterna vid insamlandet av de för förteckningarnas uppgörande erforderliga uppgifterna bör vidare i en angående hästägareförteckningars upprättande av Kungl. Maj:t utfärdad särskild författning — i viss anslutning till vad rikskommissionen härom anfört — meddelas bestämmelse av innehåll, att det skall åligga envar hästägare att, efter anmodan av vederbörande fjärdingsman eller därmed likställd befattningshavare, lämna för sådan förtecknings upprättande erforderliga uppgifter, vilka skola avfattas på särskilda, av statsverket kostnadsfritt tillhandahållna kortblanketter med

tjänstebrevsrätt. Har, trots anmodan, uppgiftsskyldig icke avgivit för förteckningarnas upprättande erforderliga uppgifter, och hava dessa icke heller på annat sätt kunnat erhållas, bör länsstyrelsen äga befogenhet att förelägga den försumlige att vid äventyr av vite fullgöra sin uppgiftsskyldighet.

Vad beträffar innehållet av hästägareförteckningarna, hava utredningsmännen föreslagit, att polismyndigheterna vid desamma upprättande skola ingå på visst bedömande av hästmaterialets beskaffenhet, i det att därvid skall tillses, att för krigsbruk uppenbart olämpliga hästar ej upptagas i förteckningarna. Något dylikt bedömande synes mig ej böra åläggas polismyndigheterna.

Därest den av mig sålunda angivna ordningen för upprättandet av hästägareförteckningarna följes, torde därmed förenade arbetsuppgifter ej komma att medföra den tunga för vederbörande polispersonal, som av vissa länsstyrelser befarats. De härutinnan framförda anmärkningarna synas mig därför ej böra tillmätas avgörande betydelse. Efter samråd i ämnet med chefen för socialdepartementet finner jag mig böra biträda de allmänna grunderna i utredningsmännens förslag rörande anskaffningen av hästar och hästfordon.

Beträffande de med ett genomförande av förslaget i denna del förenade kostnaderna för statsverket, vilka beräknas väsentligt understiga de av bestämmelserna i 1915 års lag föranledda utgifterna, har jag för avsikt att senare denna dag göra framställning (proposition nr 111).

Beträffande innebörden av det framlagda förslaget, såvitt angår anskaffningen i fredstid av *motorfordon och motorredskap*, hava utredningsmännen anfört följande.

Den i 1915 års lag bestämda enheten för fredsanskaffningen eller länet avsåges att bibehållas. Det antal motorfordon och motorredskap, som skulle uttagas under fredstid, samt uttagningens fördelning på de olika länen, förutsattes skola bestämmas av Kungl. Maj:t. Uttagningen skulle, såsom för närvarande, verkställas genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg.

Enligt 1915 års lag skulle ny fullständig uttagning av motorfordon och motorredskap äga rum varje år. Chefen för generalstaben hade i förslag, avgivet i december 1932, förordat, att, med upphävet av föreskriften om årlig uttagning, det i stället skulle överlåtas åt vederbörande befallningshavande att bestämma giltighetstiden för den verkställda uttagningen. Det föreliggande förslaget utginge från, att uttagningsperioden ej skulle vara reglerad i lagen. Uttagningen skulle ske utan samband med besiktning. De fordringar beträffande motormaterielens kvalitet m. m., som borde fastställas i blivande tillämpningsförfattning till den nya lagen, syntes redan i och för sig skapa tillfredsställande garanti för att fullgod materiel komme att utgöra föremål för uttagning.

Över motorfordon och motorredskap, som blivit föremål för uttagning, skulle föras motorfordons- och motorredskapsrullor. I likhet med vad som föreslagits beträffande ägare av uttagna hästar och hästfordon, hade i lagförslaget upptagits skyldighet för ägare av uttagna motorfordon och motorredskap att lämna vederbörande befallningshavande besked om sådan förändring beträffande uttagen materiel, som medförde, att denna ej längre kunde tagas i anspråk för det med uttagningen avsedda ändamålet. För-

Anskaffningen av motorfordon och motorredskap. Utredningsmännen.

summelse att iakttaga den stadgade anmälningsskyldigheten rörande dylik förändring förutsattes skola medföra bötesansvar.

Yttranden.

Utredningsmännens förslag beträffande anskaffningen av motorfordon och motorredskap har föranlett erinringar allenast av militärbefälhavaren för övre Norrland samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

Militärbefälhavaren för övre Norrland har ansett, att i lagen borde bestämmas en förslagsvis till två år angiven giltighetstid för varje uttagning samt att föreskrift måtte upptagas rörande besiktning under fredstid av uttagna motorfordon och motorredskap.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har uttalat tvekan om lämpligheten att helt lämna åt vederbörande länsstyrelser att själva bestämma, när ny fullständig uttagning skulle äga rum. Detta kunde givetvis leda till, att dylik fullständig uttagning under ett större antal år uppsköttes och ersattes allenast med sådana kompletteringar, som betingades av de ändringar i fordons- och redskapsbeståndet, vilka berörde de redan uttagna fordonen eller redskapen. Skedde så, uppstode givetvis risk för att en väsentlig del av de uttagna fordonen och redskapen så småningom bleve föråldrad och försliten. Enligt länsstyrelsens mening borde därför föreskrift meddelas om, att fullständig uttagning, ehuru tidpunkten för densamma eljest borde bestämmas av vederbörande länsstyrelse, icke finge från senast verkställd dylik uttagning uppskjutas längre än högst fyra år.

Departements-
chefen.

Anskaffningen i fredstid av motorfordon och motorredskap synes mig lämpligen böra anordnas på sätt utredningsmännen föreslagit. Jag kan alltså icke ansluta mig till de av militärbefälhavaren för övre Norrland samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framförda, nyss återgivna synpunkterna.

Specialmoti-
ivering till
lagförslaget.

Jag övergår härefter till en redogörelse för förslagets detaljer och vissa av de vid förslagets överarbetande inom försvarsdepartementet däri vidtagna jämkningarna. Till behandling upptager jag härvid endast sådana frågor, vilka äro av mera principiell natur eller eljest synas påkalla särskilt yttrande.

Den av utredningsmännen föreslagna rubriken å lagen har syntts kunna förkortas till »Lag om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag)».

1 §.

Den i 1 § lämnade definitionen å vad som i lagen avses med fordon överensstämmer på denna punkt med 1 § av 1915 års lag utom såtillvida, att ordet 'anspannsfordon' utbyts mot ordet 'hästfordon' samt begreppet 'redskap' hänförts ej blott till motorredskap utan även till motorfordon.

För undvikande av varje missförstånd angives uttryckligen, att genom förevarande lag icke sker någon inskränkning i häst- och fordonsägare enligt rekvisitionslagen åliggande skyldigheter.

Såsom förut nämnts, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den omfattning, vari anskaffning genom militär myndighets försorg skall äga rum, dock att i varje fall samtliga ridhästar skola anskaffas i sådan ordning. För undvikande av kollisioner mellan hästuttagningensmans och militär uttagningensmyndighets åtgärder bör inom hästmönstringsområde, där uttagning skall ske genom militär myndighet, sådan myndighet kunna, om så finnes lämpligt, verkställa uttagningen i dess helhet.

2 §.

Bestämmelserna i 4 § äga i vissa delar motsvarighet uti 7 § av 1915 års lag. Uppdraget att vara hästuttagningensman får anses vara av grannliga natur och kräva stor hänsyn vid valet av person. Kungl. Maj:ts befallningshavande förutsättas skola äga att utan avseende å, huruvida den för uppdraget bäst skickade i händelse av mobilisering är krigstjänstskyldig, utfärda förordnande för denne att vara hästuttagningensman. Föreskrift om att vederbörande arméfördelningschefs tillstånd skall i de fall, som angivas i nyssnämnda paragraf av 1915 års lag, inhämtas, innan dylikt förordnande må meddelas, har alltså ej ansetts böra upptagas i denna lag.

4 §.

Till de av utredningsmännen föreslagna bestämmelserna om rätt att avsäga sig uppdrag såsom hästuttagningensman, vilka ansluta sig till vad som gäller i fråga om de kommunala pensionsnämnderna enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, har det tillägget skett, att även den, som uppnått 60 års ålder, må kunna avsäga sig sådant uppdrag.

I avseende å innehållet i denna paragraf hänvisas till vad förut av mig anförts beträffande upprättandet av hästägareförteckningar.

5 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelserna angående uttagning och — i förekommande fall — besiktning av hästar samt uttagning av hästfordon under fredstid.

6 §.

Chefen för generalstaben har framhållit, att en hastigt genomförd besiktning av hästarna inom ett hästmönstringsområde borde kunna äga rum, då Kungl. Maj:t funne sådant erforderligt; för att möjliggöra detta borde besiktningen kunna fördelas på flera händer, i vilket syfte det i lagen syntes böra bestämmas, att ett eller flera biträden till hästuttagningensmannen skulle utses, när Kungl. Maj:t därom förordnade. Denna generalstabschefens synpunkt har jag ansett värd beaktande i så måtto, att i fall, som angivits, suppleant för hästuttagningensman bör kunna inkallas för förrättande av besiktning. Stadgande härom torde böra inflyta i tillämpningsföreskrifterna.

Uttagningensmyndighet bör på förhand underrätta vederbörande hästägare om tiden för besiktningens hållande, i syfte att förrättningen må göras så litet betungande för hästägarna som möjligt. Om hästägare skulle tredskas i avseende å skyldigheten att tillhandahålla häst för besiktning, bör uttagningensmyndighet äga påfordra polishandräckning. Kostnad för meddelad handräckning bör gäldas av den tredskande. För den händelse att uttagningensmyndigheten skulle vägras tillträde till stall, där häst är uppställd, torde stadgandet i 10 kap. 23 § strafflagen vara tillämpligt.

Vissa av de militära myndigheterna framställda anmärkningar, vilka hänföra sig till bestämmelserna i denna paragraf, åsyfta, bland annat, att besiktning i fredstid bör äga rum jämväl beträffande hästfordon och selyg, ävensom att omfattningen av hästbesiktningen i fredstid bör bestämt angivas i lagen samt utsträckas att avse samtliga de hästar, som erfordras för krigsmaktens första behov. Dessa anmärkningar hava emellertid ej synts mig böra föranleda någon ändring i utredningsmännens förslag.

- 7 §. Förslagets 7 § motsvarar i huvudsak 13 § 1 mom. av gällande hästutskrivningsförfordning. Ändamålet med föreskriften har tidigare angivits. Å mönstringsbesked bör givetvis anmaning till hästägare finnas upptagen att iakttaga här åsyftad anmälningsskyldighet ävensom meddelande om påföljd för underlåtenhet att fullgöra berörda skyldighet.
- 8 §. 8 § motsvarar delvis 14 § i 1915 års lag. Konungens befallningshavande bör vara skyldig granska de från hästuttagningmännen inkomna häst- och hästfordonsrullorna. Hästuttagningssman är i sin verksamhet underkastad ansvar enligt 25 kap. strafflagen.
- 11 §. Stadgandet i 11 § äger motsvarighet i 6 § 1 mom. i gällande motorutskrivningsförfordning. I övrigt åberopas vad nyss anförts vid 7 §.
- 12 §. Denna paragraf motsvarar 1 § i 1915 års lag. Här återfinnes stadgandet om skyldighet för envar ägare av krigsdugliga hästar och till krigsbruk tjänliga fordon att mot ersättning till krigsmakten avstå desamma jämte tillbehör och förnödenheter. Skyldigheten i förevarande hänseende avses att gälla obetingat, i den mån ej Konungen i stöd av 20 § i förslaget förordnat om undantag från lagens tillämpning. Om endast en del av krigsmakten ställes på krigsfot, torde det ligga i sakens natur, att statens ianspråktagande av den enskilda egendom, varom fråga är, inskränkes till vad som erfordras för denna del.

13 och 14 §§. 13 § i förslaget, som ersätter 16—20 §§ i 1915 års lag, innehåller bestämmelserna om avstående för krigsmaktens behov av hästar och hästfordon. 14 §, som ersätter 24—29 §§ i sagda lag, upptager motsvarande bestämmelser angående motorfordon och motorredskap. Sinsemellan äro dessa bestämmelser i en del hänseenden likartade.

Med avseende på innebörden av de föreslagna stadgandena hava utredningsmännen anfört följande.

Så snart förordnande kungjorts om krigsmaktens eller del därav ställande på krigsfot, skulle det åligga samtliga ägare av i fredstid uttagna hästar eller hästfordon att inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom dem tillställda mönstringsbesked lämnade anvisning. För varje hästmönstringsområde, där uttagning under fredstid ägde rum, skulle i fredstid finnas tillstätt en hästmönstringskommission. Kommissionens uppgifter komme att i huvudsak överensstämma med vad som för närvarande gällde för motsva-

rande kommission enligt 1915 års lag. Sälunda skulle det åligga kommissionen att pröva de till mönstring inställda hästarna och hästfordonen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämma, vilka av dem som skulle avstås för krigsmaktens behov, ävensom fastställa lösesumman för inmönstrade hästar och fordon jämte tillbehör och förnödenheter. Härjämte skulle det åligga kommissionen att — i viss analogi med bestämmelserna för närvarande — med biträde av vederbörande polismyndigheter i orterna draga försorg om anskaffande av hästar och fordon i den utsträckning, som visade sig behövlig för fyllande av vid mönstringen uppkommande brist till följd av kassation eller underlåtenhet av vederbörande ägare att inställa uttagna hästar och fordon inför mönstringskommissionen — Beträffande hästmönstringskommissionens sammansättning — för närvarande bestode kommissionen av en ledamot, tillika ordförande, utsedd av militär myndighet, en av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltog, utsedd ledamot samt för varje kommun en av vederbörande hästuttagningsnämnds ledamöter — föresloge utredningsmännen viss förändring. Dylig kommission borde med hänsyn till sin uppgift att fastställa värdet å den enskilda egendom, som skulle avstås till kronan, äga en sammansättning, som å ena sidan tillgodosåge kravet på att icke det allmännas kostnader bleve oskäligt stora samt å andra sidan skapade tillit till att den enskildes rätt tillvaratoges. Utan att träda någotdera av dessa intressen för när, hade det synt, att den för närvarande av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltog, utsedda ledamoten av kommissionen borde kunna uteslutas. Härigenom undginges även en allt emellanåt återkommande valprocedur i fredstid. Såsom konsekvens av utredningsmännens förslag i fråga om grunder för fredsanskaffningen måste den för närvarande av hästuttagningsnämnden utsedda ledamoten av kommissionen ersättas av annan person. Vid övervägande av frågan om kommissionens sammansättning hade utredningsmännen stannat vid att föreslå, att hästuttagningsmannen skulle ingå såsom ordförande samt att av övriga två ledamöter den ene skulle utses av militär myndighet och den andre av Kungl. Maj:ts befallningshavande; och skulle denne senare anses såsom representant för de överlåtelsepliktiga hästägarnas intressen. Att hästuttagningsmannen i stället för, såsom för närvarande, den militära ledamoten borde tjänstgöra såsom kommissionens ordförande, syntes vara naturligt med hänsyn till det ansvar, som sammanhängde med uppdraget att vara hästuttagningsman. Inom de hästmönstringsområden, där hästuttagningsman ej funnes, men mönstring dock skulle ske på grund av inom området genom militär myndighets försorg verkställd uttagning, borde det tillkomma vederbörande befallningshavande att utse lämplig person att vara ordförande i hästmönstringskommissionen.

Vidare skulle det, så snart förordnande kungjorts om krigsmaktens eller del därav ställande på krigsfot, åligga samtliga ägare av i fredstid uttagna *motorfordon* och *motorredskap* att inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom dem tillställda mönstringsbesked lämnade anvisning. För varje län skulle, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, finnas en eller flera motormönstringskommissioner, med åliggande att pröva de till mönstring inställda motorfordonen och motorredskapen med hänsyn till deras lämplighet för krigsändamål samt bestämma, vilka av dem, som skulle avstås för krigsmaktens behov, ävensom fastställa lösesumman för inmönstrade fordon och redskap jämte tillbehör. Härjämte skulle det åligga kommissionen att — i viss överensstämmelse med bestämmelserna i 1915 års lag — med biträde av vederbörande polismyndigheter i orterna draga försorg om anskaffande av fordon och redskap i den utsträckning, som visade sig behövlig för fyl-

lande av vid mönstringen uppkommande brist till följd av kassation eller uraktlåtenhet att inställa uttagna fordon och redskap inför kommissionen.— Motormönstringskommission skulle, såsom för närvarande, vara tillsatt redan under fredstid. Beträffande kommissionens sammansättning — för närvarande bestode kommissionen av en ledamot, tillika ordförande, utsedd av militär myndighet samt två andra ledamöter, av vilka den ene utsåges av vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande samt den andre av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltoge — föresloges viss förändring i anslutning delvis till de synpunkter, som anförts i fråga om sammansättningen av hästmönstringskommissionen. Motormönstringskommissionen avsåges sälunda skola bestå av två utav Kungl. Maj:ts befallningshavande utsedda ledamöter, av vilka den ene, som skulle tjänstgöra såsom kommissionens ordförande, skulle vara förtrogen med motorfordons och motorredskaps konstruktion och skötsel samt den andre skulle anses såsom representant för de överlåtelsepliktiga motorfordonsägarnas intressen; den tredje ledamoten borde utses av militär myndighet. Med den föreslagna ändringen i kommissionens sammansättning hade den militäre ledamoten ej ansetts böra ingå såsom ordförande i kommissionen. Erforderlig speciell sakkunskap hade ansetts böra tillförsäkras kommissionen genom bestämmelse om, att densamma skulle biträdas av en besiktningsman för motorfordon eller annan lämplig sakkunnig.

Arméförvaltningen, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, inspektören för trängen ävensom länsstyrelsen i Blekinge län hava riktat anmärkningar mot, att den militäre ledamoten icke föreslagits skola ingå såsom ordförande i hästmönstrings- respektive motormönstringskommission. *Inspektören för infanteriet* har framfört erinran av enahanda innebörd såvitt avser hästmönstringskommission.

Länsstyrelserna i Älvsborgs, Jämtlands och Norrbottens län hava med avseende å den föreslagna sammansättningen av nyssnämnda kommissioner förordat, att landsting eller stad, ej ingående i landsting, borde bibehållas vid nuvarande befogenhet att utse en ledamot av respektive kommission.

Rikskommissionen, som föreslagit, att de i 13 och 14 §§ omförmälda mönstringsorganen måtte benämnas hästmönstrings- och motormönstringsnämnder, har därjämte anført:

Mot de föreslagna bestämmelserna om ändrad sammansättning av häst- och motormönstringsnämnderna hade rikskommissionen principiellt ingenting att invända. Att landstingen och stadsfullmäktige i de större städerna befriades från skyldigheten att utse ledamöter i dessa nämnder måste anses som en fördel, då dylika val, vilka avsåge uppdrag som under vanliga förhållanden icke medförde något funktionerande, lätt nedsjönke till slentrianmässighet, varvid utsikterna förminskades att för uppdragen erhålla de mest kvalificerade personerna. Förslaget att Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle utse jämväl de ledamöter av ifrågavarande organ, vilka hade att företrädesvis bevaka häst- och fordonsägarnas intressen, föranledde från rikskommissionens sida och ur synpunkten av de intressen, som kommissionen hade att tillvarataga, ingen erinran.

För egen del har jag ej något att erinra mot att, i enlighet med rikskommissionens förslag, de inmönstringsorgan, som här avses, benämnas hästmönstrings- respektive motormönstringsnämnd. Beträffande sammansätt-

ningen av dessa nämnder samt frågan om vem av respektive nämnds ledamöter, som bör fungera såsom ordförande, har jag ej funnit anledning föreligga att frågå utredningsmännens, av det övervägande flertalet hörda myndigheter omfattade förslag.

I motsats till vad uti 25 § i 1915 års lag är stadgat, har i förslagets 14 § vederbörande ägare icke ålagts skyldighet att vid mönstring av motorfordon eller motorredskap avlämna drivmedel och smörjämne, som erfordras för transporten till den militära utrustningsorten. Såsom utredningsmännen anfört, bör försörjning i berörda hänseende ske genom statens försorg. Detta avses att beaktas vid uppgörandet av den militära drivmedelsplanen vid mobiliserings genomförande.

Enligt 14 § 3 mom. av utredningsmännens förslag skall motormönstringsnämnd biträdas av en besiktningsman för motorfordon eller annan lämplig sakkunnig. Därest länsstyrelse till ordförande i nämnden förordnar en besiktningsman för motorfordon, lärar biträde av sådan eller annan sakkunnig i regel icke vara erforderligt. I överensstämmelse härmed har lagförslaget jämkats.

Denna paragraf motsvarar 32 och 33 §§ i 1915 års lag.

15 §.

Enligt dessa lagrum skall lösenbeloppet för inmönstrade hästar och fordon jämte avlämnade tillbehör och förnödenheter av vederbörande mönstringskommission fastställas till belopp, svarande mot fulla värdet ävensom kostnaden för inställandet å mönstringsstället. För inställandet å mönstringsplatsen av de hästar och fordon, som vid mönstringen kasseras, samt för transporten av inmönstrade hästar och fordon från mönstringsplatsen till utrustningsorten, om denna transport sker genom de avlämnandes försorg, utgår ersättning enligt särskilda av Kungl. Maj:t fastställda grunder (upptagna i hästutskrivnings- och motorutskrivningsförordningarna). Jämlikt utredningsmännens förslag skall inlösningspriset för hästar och fordon endast inkludera gottgörelse för avlämnade tillbehör och förnödenheter; ersättning för inställande å mönstringsplats av hästar och fordon, som inmönstras, avses däremot, i likhet med övrig nyss angiven transportgottgörelse, böra utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

De fastställda lösesummorna för inmönstrade hästar och fordon jämte tillbehör och förnödenheter föreslås skola betalas å mönstringsplatserna. I fråga om ersättningsbeloppen för tjänstbarheter, vilkas uträknande måhända i en del fall kan medföra tidsutdräkt, synes det lämpligt, att — såsom utredningsmännen ock föreslagit — det vid behov må kunna anstå med betalningen därav till en senare tidpunkt än vid mönstringsförrättningarna; och torde ordningen för dessa likviders erläggande böra bestämmas av Kungl. Maj:t.

Beträffande likvideringssättet har det enligt 1915 års lag använda alternativa betalningssystemet genom anvisning, förfallande till betalning trettio dagar efter utställandet, ansetts böra ersättas med betalning medelst check.

16 §. Bestämmelserna i 16 § motsvara 31 § i 1915 års lag, dock att, medan det enligt sistnämnda lagrum erfordras tillstånd av Kungl. Maj:t för att ägare av uttagna hästar och fordon må äga avyttra denna sin egendom under tiden från och med mobiliserings påbudande och intill dess föreskriven mönstring försiggått, det enligt utredningsmännens förslag avses att medgivande i berörda hänseende skall lämnas av vederbörande mönstringsnämnd.

17 §. 17 § innehåller bestämmelser om beivran av förseelser mot vissa föreskrifter i lagen. Beträffande stadgandet i 2 mom. av denna paragraf må framhållas följande.

I det föregående har nämnts, att det skall åligga hästmönstrings- respektive motormönstringsnämnd att draga försorg om anskaffning av hästar eller fordon till fyllande, bland annat, av sådan vid mönstringsförrättningen uppkommande brist, som föranledes av att vederbörande ägare underlåter att till mönstring inställa uttagna hästar och fordon. Angeläget synes vara att söka förebygga eventualiteten att häst- och fordonsägare göra sig förfallna till dylik försummelse, och detta ej minst i betraktande av att förseelsen lätteligen medför tidsutdräkt till men för truppförbandens mobiliseringshastighet. I enlighet med vad utredningsmännen föreslagit, torde bötesansvar böra stadgas för ägare av häst eller fordon, vilken eftersätter sin skyldighet med avseende å hästs eller fordons inställande inför mönstringsnämnd. Påförandet och uttagningen av dessa böter hava lämpligen syntts böra ske på motsvarande sätt som i värnpliktslagen finnes stadgat angående böter enligt nämnda lag.

Någon straffbestämmelse har ej ifrågasatts, därest försummelsen är inskränkt till de tillbehör m. m., som skola åtfölja inställda hästar och fordon.

18 §. Ersättning åt hästuttagningssman ävensom åt militär befattningshavare, som i egenskap av uttagningsmyndighet företager besiktning, bör utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter. Som förut nämnts avser jag att senare i dag göra framställning angående bestridandet av de kostnader, som föranledas härav.

20 §. 20 § motsvarar 2 och 34 §§ i 1915 års lag.

Ikraftträdande. Därest den nya lagen träder i kraft den 1 juli 1934, kommer uttagning av hästar och fordon enligt bestämmelserna i densamma att ske första gången under hösten samma år. De under år 1933 jämlikt 1915 års lag verkställda häst- och fordonsuttagningarna böra förty äga giltighet intill utgången av år 1934. Under den tid dessa uttagningar sålunda äga giltighet torde det vara nödvändigt att hava möjlighet att, för den händelse mobilisering skulle komma att anbefallas, taga i anspråk de för närvarande enligt gällande lag fungerande hästuttagningsnämnderna och mönstringskommisionerna. Kungl. Maj:t torde böra utverka bemyndigande av riksdagen att härutinnan och i övrigt, om så erfordras, meddela de särskilda bestämmelser, som för senare halvåret 1934 kunna anses påkallade.

Föredragande departementschefen uppläser härefter det inom försvarsdepartementet överarbetade förslaget till lag om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag) samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga nämnda lagförslag,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att för senare halvåret 1934 i ämnet meddela de särskilda bestämmelser, som må befinnas erforderliga.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.

Förslag

till

Lag

om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens första behov vid dess ställande på krigsfot (häst- och fordonsanskaffningslag).

Härigenom förordnas som följer:

I. Om lagens räckvidd.

1 §.

1. Denna lag avser dels förberedelser under fredstid för den nyanskaffning av hästar och fordon, som erfordras för fyllande av krigsmaktens första behov därav vid dess ställande på krigsfot, dels ock slutligt avstående till staten av hästarna och fordonen.

Med fordon avses dels hästfordon, dels ock motorfordon och motorredskap med tillhörande släpvagnar och redskap.

2. Genom denna lag sker icke någon inskränkning i skyldigheten att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov.

II. Om åtgärder under fredstid.

2 §.

Uttagningsmyndighet är beträffande hästar och hästfordon i regel av Konungens befallningshavande förordnad hästuttagningsman eller, där av hänsyn till anskaffningens särskilda betydelse för krigsmakten så nödigt finnes, undantagsvis av Konungen förordnad militär myndighet, samt beträffande motorfordon och motorredskap Konungens befallningshavande.

Om hästar och hästfordon.

3 §.

1. Konungen indelar riket i hästmönstringsområden. Därvid tages hänsyn till de särskilda landsdelarnas tillgång på hästar ävensom, såvitt möjligt, till rikets administrativa indelning.

2. Konungen bestämmer, med hänsyn till krigsmaktens första behov av hästar och hästfordon vid dess ställande på krigsfot, dels de hästmönstringsområden, inom vilka uttagning för fyllande av sagda behov skall äga rum under fredstid, dels för varje sådant område de år, då uttagning skall äga rum, dels ock det antal hästar och fordon, som inom respektive områden skall uttagas.

3. Uttagning sker i regel vart fjärde år; dock skola under mellantiderna erforderliga kompletteringar och ändringar vidtagas för att hålla det uttagna häst- och hästfordonsbeståndet fulltaligt.

4 §.

1. Konungens befallningshavande utser en hästuttagningsman samt en suppleant åt denne för varje hästmönstringsområde, där i fredstid skall ske uttagning, som icke uteslutande verkställes av militär uttagningsmyndighet.

2. Såsom hästuttagningsman och suppleant förordnas personer, förtrogna med hästuppfödning och lantushållning. I övrigt gäller i fråga om behörighet till och rätt att avsäga sig dessa uppdrag vad som är stadgat för landet om val av ordförande i kommunalstämma samt för stad om val av stadsfullmäktig; dock må ej annan kunna avsäga sig uppdrag, som nu nämnts, än ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget, den, som under de fyra sistförflutna åren tjänstgjort såsom hästuttagningsman eller såsom suppleant för sådan, samt den, vilken eljest uppgiver förhinder, som av Konungens befallningshavande godkännes.

Konungens befallningshavande äger, när skäl finnes, skilja hästuttagningsman eller suppleant från hans uppdrag.

5 §.

Inom varje kommun åligger det vederbörande polismyndighet att upprätta *hästägareförteckning*, innehållande för envar ägare uppgift å antal honom tillhöriga hästar; dock skall vid förteckningens uppgörande bortses från för krigsbruk uppenbart olämpliga hästar.

Förteckningarna upprättas i så många exemplar, att ett kan tillställas varje uttagningsmyndighet inom hästmönstringsområdet och ett vederbörande Konungens befallningshavande.

6 §.

1. Uttagningsmyndighet uttager, med ledning av hästägareförteckning, inom vederbörligt hästmönstringsområde det antal hästar och hästfordon, som bestämts skola av myndigheten uttagas för att vid krigsmaktens ställande på krigsfot inställas till mönstring.

Hästar uttagas efter besiktning; dock må Konungen, i de fall det prövas kunna ske ur krigsberedskapssynpunkt, förordna, att uttagning skall ske utan besiktning. Hästfordon uttagas utan besiktning.

2. Uttagningsmyndighet åligger att i god tid underrätta hästägare om tiden för tillämnad besiktning samt att tillse, att besiktningsförrättning göres så litet betungande för hästägarna som möjligt.

Efter erhållet meddelande om tid för tillämnad besiktning åligger det hästägare att hålla honom tillhöriga hästar tillgängliga för besiktning i stall eller annan lägenhet, där desamma vanligen äro uppställda. Visar hästägare härutinnan uppenbar tredska äger uttagningsmyndigheten hos vederbörande polismyndighet påkalla erforderlig handräckning för besiktningen.

Det åligger uttagningsmyndigheten att tillse, att bördan bliver, såvitt möjligt, jämnt fördelad med hänsyn till envar ägares såväl tillgång å som behov av hästar och hästfordon.

3. Uttagningsmyndigheten upprättar över verkställd uttagning i två exemplar *häst- och hästfordonsrulla* med uppgifter om uttagna hästar och fordon samt deras ägare. Ett exemplar tillställles skyndsamt Konungens befallningshavande; det andra behålles av uttagningsmyndigheten.

Ägare, som i rulla upptages, skall av uttagningsmyndigheten snarast möjligt tillställas skriftligt besked därom, s. k. *mönstringsbesked*, angivande vad han på grund av uttagningen har att iakttaga.

7 §.

Därest uttagen häst dör, avyttras eller av annan anledning ej längre kan tagas i anspråk för det avsedda ändamålet, skall anmälan därom, med återställande av mönstringsbeskedet, ofördröjligen lämnas till uttagningsmyndigheten.

8 §.

Konungens befallningshavande skall granska de från hästuttagningsmännen inkomna häst- och hästfordonsrullorna samt, om desamma befinnas bristfälliga, förståndiga vederbörande att inom viss tid rätta anmärkta brister. Sker icke rättelse inom förelagd tid eller hava rullor icke vederbörligen inkommit eller visar eljest hästuttagningsman försumlighet, skall Konungens befallningshavande genom föreläggande av viten söka vinna rättelse.

Om motorfordon och motorredskap.

9 §.

Konungen bestämmer, med hänsyn till krigsmaktens första behov av motorfordon och motorredskap vid dess ställande på krigsfot, det antal dylika, som under fredstid skall uttagas inom de olika länen.

10 §.

1. Konungens befallningshavande uttager inom varje län det antal motorfordon och motorredskap, som vid krigsmaktens ställande på krigsfot skall från länet inställas till mönstring.

Uttagning sker utan besiktning.

2. Över uttagna fordon och redskap skall Konungens befallningshavande föra *motorfordons-* och *motorredskapsrullor*.

Om verkställd uttagning skall Konungens befallningshavande snarast möjligt tillställa vederbörande ägare skriftligt besked, s. k. *mönstringsbesked*, angivande vad han på grund av uttagningen har att iakttaga.

3. Det tillkommer Konungens befallningshavande att i övrigt vidtaga de åtgärder, som erfordras för uttagningens säkerställande.

11 §.

Därest uttaget motorfordon eller motorredskap avyttras eller på grund av skada eller annan anledning ej längre kan tagas i anspråk för det avsedda ändamålet, skall anmälan därom, med återställande av mönstringsbeskedet. ofördröjligen lämnas Konungens befallningshavande.

III. Om avstående av hästar och fordon.

12 §.

Då förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats om ställande på krigsfot av krigsmakten eller del därav, äro ägare av krigsdugliga hästar och till krigsbruk tjänliga fordon skyldiga att mot ersättning till krigsmakten avstå desamma jämte erforderliga tillbehör och förnödenheter i den ordning här nedan sägs.

13 §.

Beträffande avstående för krigsmaktens behov av *hästar och hästfordon* skall gälla:

1. Så snart förordnande enligt vad i 12 § sägs kungjorts, skall ägare av uttagna hästar eller hästfordon inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom mönstringsbeskedet skall lämna anvisning, dock icke sto som är dräktigt eller har föl under fyra månaders ålder.

Häst bör inställas väl skodd samt försedd med grimma, grimskافت, foder för tre dygn, ävensom, där så ske kan, täcke av ylle eller nöthår, täckgjord samt fodertornister.

Med varje hästfordon skall, utom vanliga tillbehör, följa erforderliga seltyg för dess anspänning.

2. En särskild *hästmönstringskommission* prövar de till mönstring inställda hästarna och hästfordonen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämmer, vilka som skola avstås.

Uppstår, i följd av kassation eller uraktlåten inställelse, brist i det antal hästar eller hästfordon, som skall inmönstras, åligger det kommissionen att, med biträde av vederbörande polismyndigheter i orterna, omedelbart draga försorg om anskaffande inom hästmönstringsområdet av det felande antalet.

3. Hästmönstringskommission skall tillsättas i fredstid inom varje hästmönstringsområde, där uttagning av hästar eller hästfordon äger rum under fredstid. Kommissionen skall bestå av ordförande och två andra ledamöter. Såsom ordförande inträder hästuttagningsman, där sådan finnes. Övriga ledamöter utses, den ene av den militära myndighet, Konungen bestämmer, och den andre av Konungens befallningshavande. Sistnämnda ledamot skall anses såsom representant för de överlåtelsepliktiga hästägarna.

Inom hästmönstringsområde, där hästuttagningsman ej finnes, men mönstring dock skall ske på grund av militär myndighets uttagning, skall lämplig person av Konungens befallningshavande utses att vara ledamot, tillika ordförande, av kommissionen.

Kommissionen biträdes av en veterinär och en protokollsförare, vilka förordnas av Konungens befallningshavande.

14 §.

Beträffande avstående för krigsmaktens behov av *motorfordon och motorredskap* skall gälla:

1. Så snart förordnande enligt vad i 12 § sägs kungjorts, skall vederbörande ägare av uttagna motorfordon eller motorredskap inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom mönstringsbeskedet skall lämna anvisning.

Med varje motorfordon eller motorredskap, som installeras, skall följa dess vanliga tillbehör ävensom reservdelar i mån av tillgång.

2. En särskild *motormönstringskommission* prövar de till mönstring inställda motorfordonen och motorredskapen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämmer, vilka som skola avstås.

Uppstår, i följd av kassation eller uraktlåten inställelse, brist i det antal motorfordon eller motorredskap, som skall inmönstras, åligger det kommissionen att, med biträde av vederbörande polismyndigheter i orterna, omedelbart draga försorg om anskaffande inom länet av det felande antalet.

3. Motormönstringskommission skall tillsättas i fredstid. Antalet kommissioner inom varje län bestämmas av Konungen. Dylik kommission skall bestå av tre ledamöter, av vilka två utses av Konungens befallningshavande och den tredje av den militära myndighet, Konungen bestämmer. Av de utav Konungens befallningshavande utsedda ledamöterna skall den ene, vilken tjänstgör såsom ordförande, äga kännedom om motorfordons och motorredskaps konstruktion och kötsel samt den andre anses såsom representant för de överlåtelsepliktiga motorfordonsägarna.

Kommissionen biträdes av en besiktningsman för motorfordon eller annan lämplig sakkunnig samt en protokollsförare, båda förordnade av Konungens befallningshavande.

15 §.

1. Hästar och fordon, som varda inmönstrade och förty skola avstås för krigsmaktens behov, ävensom vid mönstringsförrättning avlämnade tillbehör och förnödenheter inlösas av staten för det pris, vartill de vid inmönstringen värderas av vederbörande mönstringskommission. Till ledning för prissättningen meddelar Konungen särskilda prisbestämmelser.

Kunna hästar och fordon icke på mönstringsplatsen omhändertagas av militär personal, skola vederbörande ägare vara skyldiga biträda vid deras överförande till vederbörlig avdelning av krigsmakten.

För inställande av hästar och fordon å mönstringsplatser utgår ersättning enligt av Konungen fastställda grunder. Enligt på samma sätt stadgade grunder skall ersättning för inställande å mönstringsplatsen utgå jämväl till de ägare av hästar och fordon, vilka ålagts att inställa dessa till mönstring, men vilkas hästar eller fordon icke inmönstras för krigsändamål, ävensom för inmönstrade hästars och fordons förande från mönstringsplatsen till vederbörlig avdelning av krigsmakten, för såvitt detta sker genom de avlämnandes försorg.

2. De fastställda inlösningsprisen å inmönstrade hästar och fordon jämte tillbehör och förnödenheter betalas kontant eller medelst checker å mönstringsplatserna. Ersättning för de i nästföregående stycke omförmälda tjänstbarheter erlägges i den ordning Konungen bestämmer.

16 §.

Från den dag, förordnande om krigsmaktens eller del därav ställande på krigsfot kungjorts och intill dess mönstring enligt denna lags bestämmelser ägt rum, må vederbörande ägare icke avhända sig uttagna hästar eller fordon utan att vederbörlig mönstringskommission lämnat medgivande därtill. I övrigt sker genom denna lag icke någon inskränkning i ägares rätt att fritt förfoga över uttagna hästar eller fordon.

IV. Om beivran av förseelser mot denna lag.

17 §.

1. Uraktlåter ägare av uttagna hästar eller fordon att fullgöra i 7 och 11 §§ föreskriven anmälan, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor. Förseelse, som här avses, åtalas av allmän åklagare och anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos polis-kammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

2. Uraktlåter ägare av uttagna hästar eller fordon att fullgöra i 13 och 14 §§ stadgad skyldighet att inställa häst eller fordon till mönstring, böte femtio kronor för varje häst, tjugu kronor för varje hästfordon samt trehundra kronor för varje motorfordon eller motorredskap.

Å böter, som enligt detta moment av hästmönstrings- eller motormönstringskommission anses böra ägare av häst eller fordon påföras, skall kommissionen, innan den lämnar mönstringsstället, låta uppgöra förteckning samt granska och underteckna densamma. Bötesförteckningen skall därpå ofördröjligen insändas till Konungens befallningshavande.

I fråga om böternas uttagande ävensom besvärs anförande skall lända till efterrättelse vad i gällande värnpliktslag finnes i avseende å böter enligt sagda lag stadgat.

3. Böter, som ådömas eller inflyta enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas medel till gäldandet av böter, skall förvandling ske efter allmän strafflag.

V. Särskilda bestämmelser.

18 §.

1. Hästuttagningsman äger under nödiga resor för fullgörande av sitt uppdrag av statsmedel åtnjuta dels traktamentsersättning med nio kronor om dagen, dels och resekostnadsersättning enligt klass II i gällande resereglemente. För bestyret med uttagningen utgår härjämte särskild ersättning av statsmedel enligt grunder, som fastställas av Konungen.

2. Under resor, som militär uttagningsmyndighet företager för besiktning, varom i 6 § är fråga, må resekostnads- och traktamentsgottgörelse ej utgå efter högre ersättningsgrund än enligt klass II D i gällande resereglemente.

3. De resor, som erfordras för besiktning av hästar, skola av uttagningsmyndigheten planläggas med hänsyn till att statsverket därigenom ej åsamkas större kostnader än som må vara oundgängliga för ändamålet. Därest det för begränsning av resekostnaderna påkallas, att uttagningsmyndighet erhåller husrum och kost å förrättningsställe, vare hästägare, för såvitt det utan avsevärda svårigheter kan ske, på anfordran skyldig att mot i orten gängse pris tillhandahålla tjänligt husrum med ljus och värme samt god husmanskost. Uttagningsmyndighet äger, efter framställning hos polismyndigheten i orten, åtnjuta biträde för anskaffande av det sålunda angivna.

19 §.

Ledamöter i hästmönstringskommission samt till kommissionens biträde förordnad veterinär och protokollsförare, så ock ledamöter i motormönstringskommission ävensom till kommissionens biträde förordnad besiktningsman för motorfordon eller annan sakkunnig samt protokollsförare skola under resor och sammanträden för inmönstring av hästar eller fordon åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass II C i gällande resereglemente.

20 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna lag, samt de bestämmelser om undantag från tillämpningen därav, som för rikets tjänst eller eljest av hänsyn till det allmänna finnas vara påfordrade, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1934, då lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslag) skall upphöra att gälla.

T A B L Å

utvisande

1. de hästmönstringsområden, inom vilka uttagning av hästar och hästfordon skall verkställas redan under fredstid;
2. a) de år *uttagning efter besiktning* skall verkställas samt
b) för vilka år uttagningen skall vara gällande;
3. a) de år *uttagning utan besiktning* skall verkställas samt
b) för vilka år uttagningen skall vara gällande;
4. antal hästar och hästfordon, som i fredstid skall uttagas och vid krigsmaktens ställande på krigsfot inställas å angivna mobiliseringsdagar och mönstringsplatser;
5. mobiliseringsdagar för inmönstring;
6. mönstringsplatser.

Anmärkingar: Uttagning verkställs under hösten de år, som äro angivna under 2 a) och 3 a).
Inmönstringsförrättning tager sin början angivna mobiliseringsdagar kl. 8.00, därest icke i undantagsfall annorlunda här nedan anges.

Uttagningsmyndighet	1	2		3		4			5	6
	Häst- mön- strings- område nr	a) Uttag- ning efter besikt- ning år	b) Uttag- ningen gäller åren	a) Uttag- ning utan besikt- ning år	b) Uttag- ningen gäller åren	Antal hästar	Antal häst- fordon		Mobilise- ringsdag	Mön- strings- plats
		två- spända	en- spända							
Hästuttagnings- man.....	1	1934	1935—1938	—	—	175	15	—	1.	A
	4	1934	1935—1938	—	—	150	10	—	2.	B
	5	—	—	1934	1935—1938	150	15	—	2.	C
	8	1935	1936—1939	1934	1935	175	15	—	3.	D
	9	1937	1938—1941	1934	1935—1937	175	15	—	2.	F
Vederbörande militär myn- dighet.....	10	1936	1937—1940	1934	1935—1936	150	10	—	2.	G
	7	1934	1935—1938	—	—	175	—	30	1. kl.10.00	H
	9	1934	1935—1938	—	—	150	10	—	2.	I
						25	2	—	2.	G